

ВОЈНИ **Ветеран**

ГЛАСИЛО ВОЈНИХ ПЕНЗИОНЕРА СРБИЈЕ

ПОСЕБНО ИЗДАЊЕ МАРТ, 2018.

Одбрана Србије
у рејону карауле *Кошаре*
1999. године

**СВЕТАО ПРИМЕР
ЗА СВЕ БУДУЋЕ
ГЕНЕРАЦИЈЕ**

Епопеја звана Кошаре

ТВРД ОРАХ ЈЕ СРБИЈА, НА КОЈОЈ СУ МНОГИ ПОЛОМИЛИ ЗУБЕ

Генерације што долазе имаће још један снажан пример херојства, надахнућа и ратне етике, на којем ће моћи да се напајају. У асиметричном рату, 19 најразвијенијих земаља света (700 пута економски моћнијих), предвођених Сједињеним Америчким Државама, без одлуке Савета безбедности УН, окомиле се на малу државу, на Србију (СРЈ).

Кошаре је метафора за епопеју јуначке одбране Србије на простору Косова и Метохије. Реч је о топониму везаном за село и караулу, али у војничком смислу оно што се дешавало у одбрани земље, то је један шири простор који обухвата више караула: *Кошаре, Морина, 7. јули и Ђеравица*. То је фронт ширине више од 20 километара. На том широком фронту, на самом почетку рата, на Ускрс 9. априла 1999. године, дошло је до масовне копнене инвазије, до учесталог, упорног, добро подржаног (артиљеријом и бомбардерском авијацијом), форсираног и стално алиментираног свежим снагама покушаја борбеног продора у дубину Метохије и Србије који је дуго трајао, а све у оквиру примене стратегије НАТО-а ваздушно-копнене битке.

Мада је однос снага био крајње неповољан по браниоце, иако су положаји непријатеља надвишавали оне који су држали браници, и поред тога што је нападач био многоструко бројнији, боље наоружан и подржан, граничари из 53. граничног батаљона, припадници 72. специјалне бригаде, 63. падобранске бригаде, корпусне јединице војне полиције, 125. моторизоване бригаде, 549. моторизоване бригаде и борци-добровољци зауставили су копнену агресију чак и борбама „на бајонет“. Већ на почетку одбране независно је донета одлука да се граница према Републици Албанији одсудно брани.

Колико су планери НАТО-а били самоуверени да ће одбрану СРЈ кршити за рекордно кратко време, говори и податак да су већ на почетку агресије објавили да ће тај напад потрајати само два-три дана. Очекивали су брзу капитулацију, али су се преварили.

Пре агресије изведене су бројне обавештајно-субверзивне, економске, политичке, информативно-пропагандне, психолошке, електронске и све друге врсте операција. Прикупљено је мноштво података, ангажована високософицицирана техника, укључујући и извиђање из свемира. По свему судећи наша земља, изазивањем кризе и грађанског рата деведесетих година, била је одређена да се над њом изведе експеримент *in vivo*, како би се стекла драгоцене искуства за даље освајање света. Планери НАТО-а су сасвим сигурно били уверени да су одабрали прави модел јер је наша земља позната по слободарству, ослободилачким ратовима и добро обученим војницима, којима не мањка храброст.

Наша војска је, у складу са проценом ситуације, правовремено предузела одговарајуће мере и активности, чиме је спречено стратегијско изненађење и благовремено откривање непријатељевих мера и снага, а различитим мерама противваздушне заштите предупредено је изненађење јединица. Тиме су створени предуслови за заштиту људства и материјалнотехничких средстава и омогућено успешно супротстављање агресору.

Употребљавани су високософицицирани пројектили изузетне прецизности, а међу њима и крстареће ракете лансиране са раздајине од хиљаду и више километара. Према првим погоцима, било је јасно да је агресија брижљиво и прецизно припремљена. На почетку рата претежно су гађани објекти војне инфраструктуре, првенствено аеродроми и остала инфраструктура РВ и ПВО.

Четвртог дана навече срушен је мит о невидљивости и недокучивој моћи америчког борбеног авиона стелт-технологије Ф-177 А. Погођен пројектилом наше ПВО, црни соко се заглибио у оранице сремског села Буђановци. Најбрижљивије чувана државна тајна САД пала је у руке стручњака ВЈ. После агресије ти авиони стављени су на „клоцне“, а програм производње обустављен.

После благовремене мобилизације, примењујући тактике поступке, пре свега маскирање, маневар, одржавајући висок морал, ВЈ је губитке свела на минимум.

Бесни што нису остварили предвиђене циљеве, планери НАТО-а све више и све чешће одређивали су цивилне објекте на које су лансирани пројектили. И тада су, да би оправдали ратне злочине, измислили чаробну формулу – колатералну грешку. Наш народ је на то одговорио појачаним отпором и манифестацијама пркоса.

Током агресије западни војни савез употребио је и многа међународним конвенцијама забрањена средства, попут пројектила са осиромашеним уранијумом, касетних бомби, графитних бомби и још нека друга.

Аналитичари на Западу једва су поверовали телевизијским снимцима на којима је приказано извлачење тадашњих снага, готово нетакнутих, са Косова и Метохије. Од наводно неколико стотина уништених тенкова, како је тврдио портпарол западног војног савеза Џејми Шеј, показало се да их је погођено једва седам.

Било је то време када смо, као и много пута раније током историје, били сви као један. Слобода, част, достојанство, мир, чојство и јунаштво су за српски народ највеће светиње. НАТО није остварио свој циљ: нити је Србија капитулирала, нити су снаге коалиције могле да прогласе победу и диктирају услове мира. И да се зна: многи браниоци из наших јединица на Косову и Метохији дуго нису хтели да пристану на напуштање положаја после усвајања Резолуције УН 1244 и Кумановског споразума... Тврд орах је Србија, на којој су многи поломили зубе.

Звонимир ПЕШИЋ

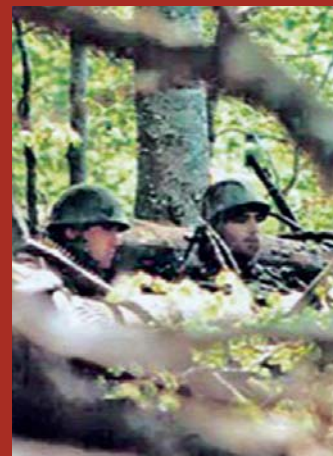
Граничари на задатку у обезбеђењу државне међе према Албанији

Орденом народног хероја одликована је 125. мтбр

Фотографија за успомену на службе отаџбини

У заседи 1998. године

Граничари са карауле Кошаре са генералом армије у пензији Драгољубом Ојданићем и генерал-потпуковником Милосавом Симићем

Уз њих је граница према Албанији била сигурна

Сусрет припадника херојске бригаде

Они су били челична песница 125. мтбр

Спомен-соба бригаде у крушевачкој касарни

Терористи неће моћи даље

Припадници 125. бригаде сваке године одају пошту погинулим саборцима крај споменика подигнутим њима у част

На дубинском обезбеђењу границе

На камену је уцртана граница коју су бранили, уз поруку „Нема повлачења, нема предаје“

КОМАНДАНТ
ПУШКИН
ДРАГАН ЖИВАНОВИЧ

Одбрана Србије у рејону карауле *Кошаре*
1999. године

СВЕТАО ПРИМЕР ЗА СВЕ БУДУЋЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ

Све оно што се догађало на последњој стопи отаџбине према Републици Албанији од часа агресије на нашу земље до завршетка борбених дејстава, може комотно да уђе у анале ратовања, да послужи као лекција како се у веома неповољним борбеним, рељефним и климатским условима одлучно брани држава, шта у одбрани земље значи борбени морал и како се у ситуацијама што често делују као безизлази, манифестују одлучност, храброст, упорност, солидарност, другарство и напасе јунаштво.

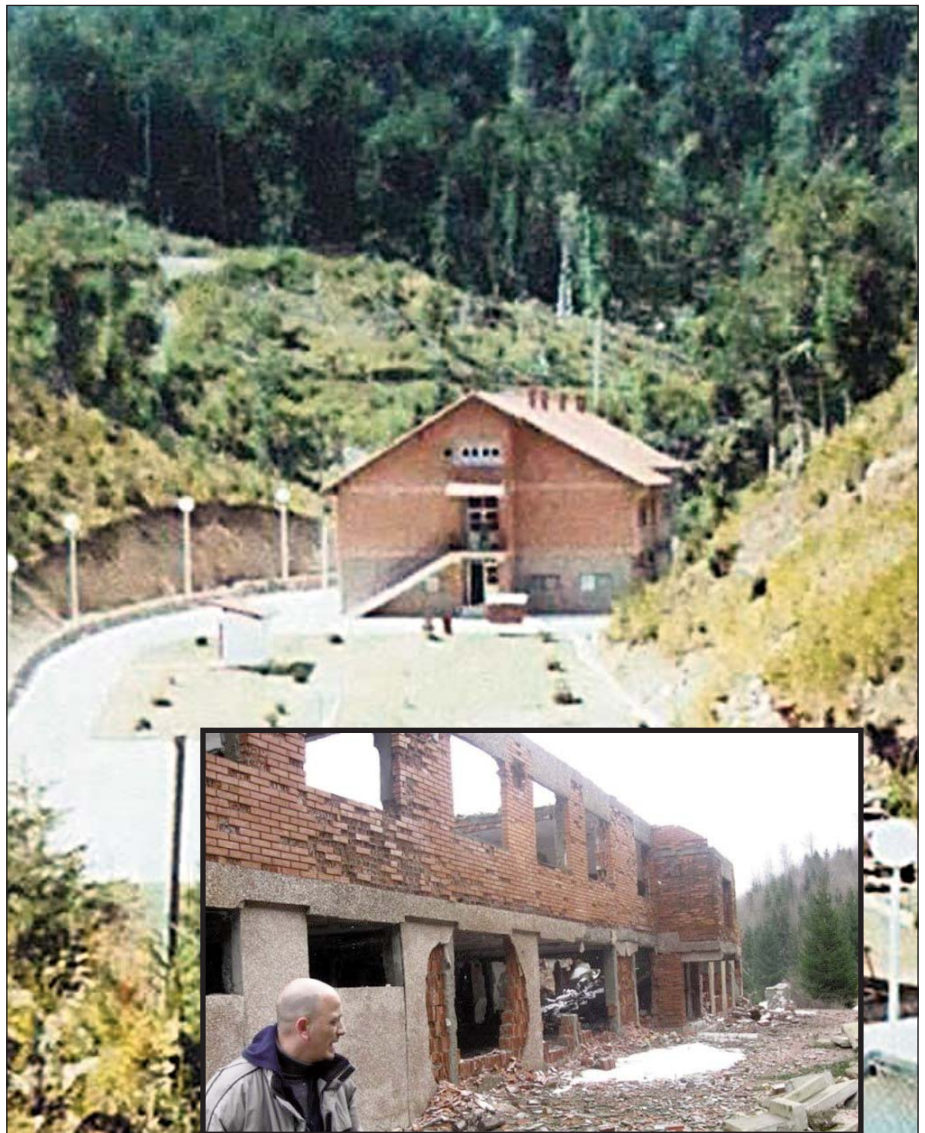
Српски народ је кроз историју стално био принуђен да се брани. Јуришале су стране војне формације са свих страна на нејач, да покоре и људе и државу, да отму што се отети може, да освоје територију. Чинили су бројна зверства, настојећи да сатру све што се миче. Познати су злочини над српским народом у време владавине Турака, потом у дивљачком походу аустроугарске војске, па зверства усташа, балиста и Немаца... Нису се Срби мирили да њиме господаре туђини. Слободарство је вазда текло у жилама поносног народа, који су агресори често оптуживали за оно што није крив. Рађали су се јунаци, доказивали се у бојевима, о њима се плеле легенде. Понос српског народа био је и остао војник. Многи објективни странци, кроз историју, чак и непријатељи, с поштовањем, усхићењем и бираним речима су говорили о храбрости и одлучности српског војника, који је војевао до последње капи крви.

Косово и Метохија представљају колевку и корен српског народа. Од Косовског боја, па све до данашњих дана, тај народ изложен је свестраном угњетавању и покушајима да се протера са тих простора. Оштрици шиптарско-иредентистичких снага, последњих деценија, били су изложени сви неалбанци. Захваљујући својој одлучности да остану и опстану своји на своме Срби су успевали да се одупру свим насртајима, нападима, бурама и погромима.

Космет је срце српског народа и стога ко је год покушао да га ишчупа није у томе успео. Уз помоћ ментора и белосветских отпадника познатих по називу „пси рата“, Албанци су деведесетих година отпочели процес сепаратисања, користећи се терористичким методама и припремајући се свестрано за рат.

Терор над сународницима у иностранству

Свака глава породице косметских Албанаца у иностранству добијала је од људи који су вукли потезе из сенке захтев или да

Изглед карауле Кошаре пре почетка агресије
и шта је остало од карауле: Михаило Меденица, снимак из марта 2016. године

Борба у близини југословенско-албанске границе

определе некога ко ће се борити против полиције и војске, или да великим прилозима подупре припреме за рат. Демократска Европа је жмурила над чињеницом да се у њиховим земљама спроводи терор над Албанцима који тамо раде. Знали су да се под претњом смрћу сакупља харач за куповину наоружања и војне опреме за тзв. Ослободилачку војску Косова, али с тим у вези ништа нису предузимали.

–Морао сам огромне паре да дам, мада нисам одобравао то што се планира на Космету. По природи сам мирољубив човек и нисам желео рат. Милитантни Албанци су се огрешили о свој народ, испричао нам је Албанац који живи и ради у Швајцарској, уз молбу да му не откривамо идентитет.

Годину-две пре агресије НАТО-а на СРЈ, предузетој да би се Србији силом отела јужна покрајина, Албанци су стазама и богазама довлачили оружје на Космет. Храбри граничари Војске Југославије, припадници херојског Приштинског корпуса и Треће армије водили су тежак рат пре отпочињања агресије. Током заседних и препадних дејстава заробљавали су велике количине оружја, а живи језици су увек ишли куда врлетима пролазе каравани са коњима и мазгама натовареним оружјем, муницијом и опремом. Када је већ „ђаво однео шалу“ Војска Југославије је отпочела да дубински обезбеђује границу, при чему је гранични појас проширен на пет километара од граничне линије.

Овим и наредним прилозима писаћемо о одбрани Србије (СРЈ) у рејону карауле Кошаре.

Карактеристике границе према Албанији

Државна граница Републике Србије, према државној граници Републике Албаније, протеже се од тремеће Србије, Црне Горе и Албаније, планинским венцима Богићевице, нашег највишег врха на Ђера-

вици, Јуничких планина, Паштрика, Коритника и Шар планине.

Овај део је у тактичком и безбедносном смислу најтежи, а у погледу временских, просторних и климатских услова – најсировији део границе Републике Србије, који је обезбеђивао 53. гранични батаљон из састава херојског Приштинског корпуса, са девет стално и четири повремено поседнуте карауле.

Тај део границе од њеног настанка до данашњих дана увек је био немиран и нестабилан. На том делу границе увек су гинули и мучки убијани наши војници-граничари, о чему говоре имена караула која су по њима добила имена попут караула *Бошко Жиловић*, *Дејан Радановић*, *Митар Војновић*. Слободно се може рећи да је тај део границе омеђен гробљем и мраморјем наших војника-граничара који су часно извршавали своје задатке.

Строги критеријуми за избор граничара

У једном таквом окружењу и стању „ни рата ни мира“, наши војници, подофицири и официри извршавали су изузетно сложене, одговорне а понекада ризичне задатке, обезбеђења државне границе, као тежишног и најважнијег задатка тадашње ВЈ. Можда је термин „обезбеђење државне границе“ неодговарајући. Он одражава остале граничне јединице тадашње ВЈ, а за граничне батаљоне Приштинског корпуса био би одговарајући термин „одбрана државне границе“.

За тако сложене и одговорне задатке бирало се људство које је могло да их реализује. Војник-граничар морао је да испуни строге критеријуме регрутне комисије: у безбедносном смислу потпуно поуздан, са најмање завршеном средњом школом, психофизички способан за самостално извршавање задатака и самостално одлучивање о употреби оружја.

По својим карактеристикама то су били војници прве категорије у рангу војника војног полицајца, извиђача, падобранца или гардисте. У граничним јединицама били су обучени војници различитих специјалности: стрелци, снајперисти, нишанџије митраљеза и пушкомитраљеза, везисти, возачи, кувари, водичи службених паса, механичари и болничари.

За војника граничара говорило се да је он „први амбасадор државе“ јер њега на граници посматра и цени и пријатељ и непријатељ. Кроз његов лични изглед, понашање, начин како обавља дужност, опрему и наоружање коју носи на неки начин одсликавало је стање у војсци и држави.

Командири караула били су подофицири са завршеном средњом војном школом, једни од бољих у својој класи. У односу на своје колеге које су биле на другим дужностима и у другим саставима тадашње ВЈ, они су обављали знатно теже и одговорније задатке. Бавили су се тактиком обезбеђења државне границе у својој зони и организовали живот и рад на караули. Дужност командира карауле захтевала је велика самоодрицања. Било је ситуација да су на караулама непрекидно боравили и по неколико месеци и да нису виђали чланове своје породице.

(Не)прилике на међи према земљи орлова

Ситуација на државној граници Републике Србије према државној граници Републике Албаније, нагло се погоршала осамдесетих и деведесетих година прошлог века, а кулминацију је достигла 1998. године, што је био и увод у агресију НАТО-а 1999. године.

Гранични инциденти били су све учесталији, а албанска страна их је игнорисала. После збивања у Албанији 1997. године и пљачке војних магацина, албанска страна готово да није обезбеђивала своју грани-

цу. Албанске карауле су делом спаљене и опљачкане а део њих је претворен у „базе“, које су служиле за пребацивање наоружања и опреме на територију Косова и Метохије.

Тако је једна од „најбоље чуваних граница“ у Европи, постала „најнечуванија граница“ у Европи. Албанска војска, полиција и разни посматрачи који су наводно радили под „мандатом међународне заједнице“, постају саучесници и помагачи у пребацивању наоружања и опреме на простор Косова и Метохије.

Стање на државној граници 1998. године обележили су следећи догађаји:

Карауле *Кошаре* и *Морина* у једном периоду биле су одсечене, а путеви дотура и снабдевања до њих – прекинута, тако да су се морале ангажовати посебне снаге из састава Приштинског корпуса да се деблокирају путеви дотура и снабдевања.

Пребацивање наоружања и опреме са територије Албаније на територију Косова и Метохије вршено је у неколико наврата под борбом и фронталним пробојима уз подршку регуларне албанске војске, а на очиглед међународних посматрача. Карактеристичан догађај који се десио 18. јула 1998. године, када је између карауле *Кошаре* и *Ђеравице* извршен напад на нашу територију јаким снагама са око 700 до 1000 људи, с циљем спајања са терористичким снагама које су се налазиле у селу Јуник и стварање коридора за убацивање наоружања и опреме у централне делове Косова и Метохије. Напад је заустављен и терористима су нанети губици. Граничарима су садејствовали припадници батаљона Војне полиције из састава Нишког корпуса. Том приликом погинуо је један припадник из батаљона војне полиције.

Село Јуник које се налазило у близини границе (посетио га је Ричард Холбрук) Албанци и њихови ментори хтели су да прогласе „другим Вуковаром“, а из њега се у ствари нападају граничари и наша војска. У једном таквом нападу мучки је убијен легендарни начелник Штаба 63. падобранске бригаде потпуковник Горан Остојић.

Фронтални напад на наше карауле

Након противтерористичке операције наших снага у августу и разбијања, али не и уништења шиптарско-терористичких снага, почиње њихово масовно повлачење у Републику Албанију, користећи жене и децу као живи штит.

За историју одбране Косова и Метохије веома је важан догађај који се збио 30. септембра 1998. године. Тога дана је са територије Републике Албаније извршен фронтални напад на наше карауле и органе обезбеђења дуж целе државне границе. Том приликом погинуло је пет војника извиђача из састава извиђачке чете Нишког корпуса у рејону карауле *Кошаре* и један подофицир у рејону карауле *Морина*. Бранећи нашу територију погинули су војници Владимир Радојичић, Илија Павловић, Миладин Гобелић, Милош Павловић и Мирослав Јоцић. На олтар отаџбине живот је, у рејону карауле *Морина*, храбро положио заставник Драган Бундало.

Вођа терористичке групе која је напала нашу патролу био је Агим Рамадани. На-

Херој одбране државне границе према Албанији потпуковник Горан Остојић

ИМЕ ПО ГОРАНУ

Улазећи у канцеларију командира карауле Дејана Агочевића, с леве стране на зиду, приметили смо огромну слику потпуковника Горана Остојића, начелника Штаба Падобранске бригаде, који је летос у Јуничким шумама херојски погинуо у сукобу са терористима. Водник Саша Радојевић испричао нам је занимљиву причу:

– На караули *Кошаре* постоје четири „иконе“. Горан Остојић, потпуковник који је са својим људима цело лето овде помагао да затворимо границу, херојски је пао. Други је Дејан Агочевић, командир карауле, од чијег се имена терористима диже коса на глави. А ту су у легенди и двојица извиђача из Новог Сада, који су ратовали са нама: Аполо и Келис.

– Командир Агочевић није ту – наставио је Саша. – Сишао је у Ђаковицу, после четири месеца. Да је знао да стижете, сачекао би госте. Када је реч о Горану Остојићу, ми граничари са *Кошара* писали смо својој команди да нам дозволи да нашој караули дамо име по овом јунаку.

Сишавши са карауле у Ђаковицу, у хотелу „Паштрик“ „препао нас је“ један атлета с пиштољем око паса.

– Да ли сте новинари?

– Јесмо.

– Ја сам Агочевић са *Кошара*. Извините што вас ја не угостим. Конобар, дај пиво, а ви момци, поздравите ми мој Београд. Бањицу и мог оца.

пад је изведен из правца албанске карауле *Палеж*. Циљ напада био је да се испровоцира наша страна тако да узврати ватром по територији Републике Албаније, што би био повод за агресију НАТО-а, јер је то био период када се одлучивало у интензивно тражио повод за агресију. Само захваљујући мудрости и доброј процени у то време начелника Приштинског корпуса генерала Владимира Лазаревића, то се није десило.

За припаднике 53. граничног батаљона, тога дана је почела агресија на нашу земљу и одбрана државне границе.

На државној граници Републике Србије, према државној граници Републике Албаније, у току 1998. године погинуло је 20 припадника ВЈ и то 16 у рејону карауле *Кошаре*, један у рејону карауле *Морина*, два у рејону карауле *Горожуп* и један у рејону карауле *Богићевица*.

Овим путем нико неће проћи

Живот граничара сликовито су приказали новинари „Вечерњих новости“ Драган Вујичић и Миљан Вуксановић, који су боравили на *Кошарама*, најужаренијој тачки југословенско-албанске границе, отприлике месец дана пре отпочињања агресије НАТО-а. Преносимо њихову репортажу чији је наслов пун симболике – Овим путем неће проћи:

– У окршајима са терористима прошле године погинуло је десетак наших војника, али је ове зиме добро чувану границу непријатељ заобилазио. Путевима око *Кошара* терористи и шверцери више неће пролазити – поручује капетан Душан Шљиванчанин

Колена су клецала, срце лупало као буџа, а зној се сливао низ лица када смо стигли до карауле *Кошаре* на југословенско-албанској граници. Иза нас је остало четири километра марша узбрдо, кроз снег и горске потоке који су се смењивали уз безбројне завијутке.

Караула *Кошаре* је место које се прошле године најчешће помињало по сукобима шверцера оружја из Албаније и окршајима који су овде вођени да би се заштитила државна граница и спречило допремање оружја терористима, а колико је изгинуло с друге стране, ни приближно се не зна. И данас, граничари чешљају терен наилазе на остатке опреме људи у униформи такзоване ОВК који су из Албаније кренули у сулуду авантуру.

– Е, кога смо се ми пожелели. Види шта личите ви цивили, задихани, знојави, ко крпе – заповеда шалу водник Саша Радојевић, заменик командира карауле. – Да сте само петнаест дана код нас, од вас бисмо направили видре. Ови моји су к'о дивокозе. Кад бисмо их пустили међу девојке у Београду, имало би шта да се прича.

– То водник прича о кондицији – каже капетан Душан Шљиванчанин и тражи караулски дневник. – И кад је тихо, нешто се догађа. Хоћу да проверим колико је камиона албанске војске примећено дан раније и када су се појавиле моторне санке које албанској караули извлаче терет.

Пошто је званична предаја рапорта завршена, водници Мирко Мајкић, Иван Васиљевић и заставник Драгољуб Стојанов воде нас на извишење изнад карауле, на рејон, да објасне ситуацију.

На врх ове серпентине десно извукли смо тешки противавионски топ који коси у круг 360 степени. Тамо се посада смењује на сваких 48 сати и то је најдоминантнији вис у овом крају – реферише Мирко Мајкић. – Одатле контролишемо албанску караулу и сва њихова села у околини.

Ту, нешто ниже, настављају домаћини, стоје минобацачи.

– Кад ноћу запуца, на њихову страну пошаљемо две-три светлеће mine, чисто да

Долазак добровољаца на границу

успела да очисти јунички крај од терориста, тако да они у Ђаковичком крају више немају базу. Овим путевима око *Кошара* шверцери и терористи више неће пролазити.

Мисија Вокерових обавештајаца

Припрему за агресију на СРЈ обављала је и Међународна верификациона мисија са Вилијамом Вокером на челу. Реч је о тиму превасходно обавештајних официра којима је најважнији задатак био да прикупе податке о јединицама Војске Југославије, њиховој јачини, саставу, људима и њиховом моралу, месту базирања, али и о објектима инфраструктуре.

Кад год би се десио какав оружани инцидент, према тада важећем споразуму, на лице места излазили су представници те мисије, а и представници Војске Југославије.

Један од официра ангажованих на задацима везаним за Вокерову мисију био је Милија Рашковић из 53. граничног батаљона у Ђаковици.

-Верификациона комисија је долазила у наше касарне или карауле и ненајављено. Када се деси какав инцидент они дођу, све сниме јер су технички били веома добро опремљени. Волели су свуда да завире. Јасно је било шта их је занимало и које су им биле намере. Уочи бомбардовања из Албаније трористи су се запутили у рејон карауле *Годен*. Десио се гранични инцидент. По споразуму ја сам с наше стране излазио на лице места ненаоружан. Пратио ме је само возач. У близини карауле, у шуми, сећам се добро, наши су, у складу

Стражарска кућица у близини карауле

се мало погледамо. Додуше, имамо ми и ИЦ опрему за ноћна осматрања, али је са светлећим минама некако свечаније. Ови заклони бочно и позади карауле су нам животну осигурање, да зловници не приђу с леђа. И то је све. Све остало догађа се на стазама десетак, петнаест километара лево и десно, где се спајамо са комшијским караулама – веле наши граничари.

Капетан Шљиванчанин нам на крају рече:

-Зимус није било окршаја, јер терористи нису покушавали да прођу овим врлетима. Прошлог лета у сукобима са терористима у овом рејону имали смо жртава. Због тога, јесенас смо пре свега, успели да успоставимо бедем на граници који гарантује да изненађења ни на пролеће ни на лето неће бити. Мирни чекамо дане када гора озелени и спремни смо да их зауставимо ако поново покушају да активирају стазе за шверц. Срећом, летос је наша полиција

наређења о дисперсији материјално-техничких средстава, у шуми маскирали одређена средства. То није могло да промакне оштром оку страних обавештајаца из Вокерове Мисије. Дабоме да су снимили та средства, вели Рашковић и наставља:

—Пред агресију Албанци су интензивирали убацивање оружја из Албаније. Током времена знали су где су све места наших заседа. Покушавали су на све начине да их избегну. У томе им је помагало локално становништво. Чак су светлима давали одређене сигнале терористима. Било је то време надмудривања, напомиње Рашковић.

Водник Саша Радојевић је на караулу Кошаре дошао септембра 1998. године, право из средње војне школе коју је тек завршио. Прво, па мушко, рекао би наш народ. Дакле, прва дужност, па она најтежа. Голобради младић долази на једну од најтежих дужности — заменика командира карауле која је већ у некој врсти рата. Нешто касније, према постигнутом споразуму са међународном заједницом, са карауле су морали да се врате у своје јединице припадници специјалних снага који су придодати као испомоћ и ојачање.

Десет на једнога на велики петак

—Није свако могао да буде граничар. У те јединице су регрутовани само војници прве категорије. Имали смо неколико уређених заседних места, које смо обезбеђивали патролама лево и десно. Пола ђудства је било на тим местима. Мењали су се на свака два дана, када се морало у караулу и због замене батерија на моторолама. Све наоко било је под снегом. Само три до четири месеца, током лета, било је без снега. Знате *Кошаре* су негде на надморској висини око 1.060 метара, прича тадашњи водник, а сада заставник прве класе Саша Радојевић.

Граница је скоро херметично била затворена.

—Покривали смо тих 7,8 километара граничне линије која нам је стављена у надлежност. Патролама смо успевали да све држимо под контролом. Када су иза нас од терориста очишћена села, мање је било инцидената. Први пут сам у животу видео медведа који је налетео на минско поље. Температуре су износиле минус 17 степени, а ми такорећи на отвореном.

Улога граничара долазила је до изражаја нарочито ноћу, јер су у то време терористи покушавали да пренесу оружје. Разумљиво је онда питање да ли је било страха међу нашим људима?

—Било је страха, то је сасвим природно. Али када имате циљ, када знате шта браните, не размишљате о страху. У глави су само мисли о одговорности која нам је поверена да чувамо последње стопе отаџбине. Ми нисмо ишли да освајамо Тропоју или Тирану. Бранили смо само наше.

Први напад на нас, по избијању агресије, десило се 9. априла, на Велики петак. Био сам на заседном месту, на 50 метара иза граничне линије. Очекивали смо да ће караула бити бомбардована, па смо сви били на заседним местима и отпорним тачкама одбране. Чак смо и војничку кухињу изместили.

Дакле, на велики петак око четири или пет часова изјутра Албанци су из Албани-

ПРОЈЕКАТ ИЗ ОБЛАСТИ ТРАДИЦИЈА

Прилог који објављујемо у овом и неколико наредних бројева део је истраживања које Удружење војних пензионера Србије обавља на основу Пројекта „Хероји са кошара“, које делом потребних средстава финансира Министарство одбране Републике Србије. Комисија, за доделу средстава намењених за учешће у финансирању пројекта и активности удружења од значаја за одбрану и развијање војничких традиција рангирала је пријављене предлоге пројеката и донела одлуку да подржи 12 удружења од укупно 41, колико се пријавило на конкурс.

У просторијама Управе за традицију, стандард и ветеране недавно је потписан уговор са представницима удружења. У име Удружења војних пензионера Србије уговор је потписао председник Љубомир Драгањац. У име Министарства одбране уговор је потписао начелник Управе за традицију, стандард и ветеране пуковник Слађан Ристић.

Представници удружења чији су пројекти изабрани са начелником Управе за традицију, стандард и ветеране пуковником Слађаном Ристићем

је напали нама суседну караулу *Морина*. Испоставило се да је то била само тактичка варка. Само пола сата или сат касније, уследио је главни напад по целом рејону карауле *Кошаре*. Минобацачки пројектили избушили су кров карауле, гађали су нас и бестрајним топом. По падању граната и коректури препознали смо да су њихове снаге ласерски одређивали даљине и да су помно пратили ситуацију и дејствовали по нама. Одолевали смо на све то. Читав дан и целу ноћ они напонају, а граничари се не померају. Крећу они у напад. Ми их дочекујемо ватром. Неколико пута су кретали, али нису успели да пробију нашу одбрану. Када се предао један Албанац из Вучитрна сазнајемо да их је с оне стране више од хиљаде, а нас само 115.

Одбијали напад за нападом

Сутрадан ујутру 10. априла мало је угрејало сунца. Једном од војника је пушка заковала, није могао да дејствује. Војник Славиша Јоновић и још један војник, коме се не сећам имена, питали су да оду до зграде карауле и да оданде донесу другу пушку. Одобриво сам то, уз напомену да оду полако и да воде рачуна о личној безбедности. Та двојица били су последњи војници који су били у згради. Њих двојица оду у караулу и установе да је гађана. Разбију магацин, донесу пушку и из ратне резерве донесу сандук са муницијом, неколико бомби и конзерве. Читав дан и ноћ нисам ништа јео.

А зашто нисте ратна материјална средства изместили из зграде карауле, питамо Сашу?

—Нисмо очекивало да ће агресор тако

брзо да дејствују. Проценили смо да је најсигурније да средства буду у згради. У међувремену нам је стигла помоћ у виду једног одељења војне полиције. На десној страни наших положаја за одбрану, мало с леђа, али више с бока, видимо неке ђуде. Не знамо ко су. Касније схватамо да су то противничке снаге које се припремају за напад. Одбијамо напад за нападом. Остао сам само на једном оквиру муниције. Па ипак, нису нам могли ништа. Време се мења јер се тамо током дана промене три годишња доба. Завладала магла, слабо се види. Уз мене је заменик команданта батаљона Драгутин Димчевски и помаже нам да консолидујемо редове. Полијаци добију наређење да се повуку јер им је нестала муниција. И ми смо потрошили онај сандук што су донела двојица војника. Лишени смо артиљеријске подршке. С друге стране граничне линије докивали су Албанци да се предамо, да улудо не гинемо. Око пет-шест сати поподне почела је киша која се мешала са маглом. Без муниције нисмо имали куд него да се повучемо на 300-400 метара иза граничне линије. Повлачимо се у село Кошаре. Они су после заузели караулу. У згради карауле су снимили и видео-материјал који су после окачили на интернет. Показали су наша документа која су тамо пронашли. Месец дана после тога, авиони НАТО-а погодили су зграду карауле у којој су били албански терористи. Погинуло је њих седморица, казује Саша Радојевић.

Прилог приредили:
Звонимир Пешић
Душко Шљиванчанин
Милан Чуљић

Одбрана Србије у рејону карауле Кошаре

ЈУНАЦИ НА ПОСЛЕДЊОЈ СТОПИ КОСМЕТА

Пресудно за решавање граничних инцидената и укупних прилика на Косову и Метохији било је формирање истуреног командног места Приштинског корпуса 16. априла 1998. године у Ђаковици, где је био генерал Лазаревић, у то време начелник Штаба Корпуса.

Строго смо поступали по Правилу граничне службе, чак и ноћу. Зауостављали смо терористе како је прописано, а они су то злоупотребљавали. Чим чују глас, бацали су бомбе. Срећом, ниједан наш војник тада није страдао.

Имали смо врхунски обучену војску.

Одбрана почива пре свега на људима. Један од храбрих старешина што су одиграли кључну улогу у стварању еластичног, а непролазног бедема, био је Драгутин Димчевски, у оно време заменик команданта 53. граничног батаљона, а данас потпуковник у пензији. Цео радни век посветио је часном занимању, почевши као водник после завршене Артиљеријско-под-официрске школе 1970. године у Задру.

Три пута је ванредно унапређиван у виши чин, што је реткост. Рођен је у селу Равно Куманово код Куманова. Све време службовања био је у трупи, почевши од Лесковца, а најдуже времена провео је на Косову и Метохији. Од војника и старешина чули смо да је Драгутин искуством које је стекао на ратишту у Хрватској одиграо значајну улогу у успешној припреми и одбрани карауле Кошаре. Његово акумулирано знање, практични савети и умешно командовање спасили су многе животе и учинили да и у најтежој ситуацији одбрана не попусти.

О службовању на граници према Албанији Димчевски каже:

Године 1998. када су ме поставили за заменика команданта 53. граничног батаљона, а за команданта дошао Душко Шљиванчанин из Урошевца, градили смо састав који ће одговорити на све изазове и претње. Наши међусобни односи заиста могу да послуже као пример. Пре тога обављао сам дужност помоћника за позадину. Због одсуства Томислава Петровића више пута сам ангажован и улози заменика команданта, каже популарни Димче, који је граничну службу и тамошњу границу познавао у прсте.

Више од 60 илегалних прелазака границе

Сада већ чувени, а по многим херојски 53. гранични батаљон вршио је линијско обезбеђење државне границе, то јест одбрану у одсеку одговорности од 69,9 километара, десно планина Богићевића, а лево Паштрик. Обимне и сложене задатке извршавале су две граничне чете на девет стално поседнутих караула и четири летње, које су поседане у рано пролеће а напуштале касно у јесен. У „надлежности“ 1. чете биле су стално поседнуте карауле: Кожњар, Генерал Павле Илић, Кошаре и Моруна, а летње – Бошко Жиловић и највиши врх Ђеравица (2656м). Друга гранична чета била је распоређена у пет караула: Митар Војиновић, Дева, Ђафа Прушит, Годен и Дејан Радановић, а лети се користила караула Ликен. После погоршања ситуације, посед-

Потпуковник Драгутин Димчевски у патроли дуж граничне међе

нута је и караула Зулфај (између караула Ђафа Прушит и Годен), да би боље затворили државну границу за прелазак илегалних група. Караулу Бошко Жиловић у претходном периоду спалили су албански терористи. Ђеравица је била монтажни објекат. И ту караулу су спалили. Онда је направљена брвнара. Караулу Ликен готово су уништили терористи. Командно место граничног батаљона било је у Ђаковици, где је размештена Команда батаљона са Четом за обуку граничара, Одељењем везе и Позадинским водом.

Посебно тешка година за припаднике тог батаљона била је 1998, када је спречено више од 60 илегалних прелазака границе. Годину раније (1997) у Албанији је дошло до непослушности војске (вероватно ће непристрасна историја утврдити да ли се то догодило спонтано), када су албански граничари напустили карауле, оставили наоружање, муницију и минско-експлозивна средства. То наоружање долази у руке разних група које планирају да га пребаце на Косово и Метохију. Да би то учинили, морали су негде да ускладиште оружје и муницију. За то су користили своје напуштене карауле.

—Након напуштања караула, нашли смо

се у ситуацији да сами, са наше стране, обезбеђујемо државну границу. Било је то много теже одговорније и ризичније. Године 1998. након тих дешавања, илегално са простора Космета мештани-илегалци из села Градова покушавају и успевају да пређу на територију Албаније. То чине у мањим групама, када је владало невреме, праћено кишом и снегом и под окриљем ноћи. Као мештани знали су сваку стазу и богазу. Имали су веома организовану осматрачку службу. Пратили су сваки наш покрет. Наше мерења са сваке тачке, користили су за прелазак међе. На територији Албаније имали су организован прихват, смештај, исхрану... Наоружавају их, организују им обуку. Они Албанци са Космета који су одслужени војни рок имали су обавезу само да обаве гађања. Ми смо са наших осматрачница, са границе, све то непрекидно пратили. Вежбе су изводили углавном дуж границе јер су проигравали ситуације у којима ће да дејствују. Ми смо правили планове како да то спречимо. Заробљени терористи су нам потанко пренели шта се радило у Албанији. Али Албанци са Космета нису добијали оружје бесплатно. Морали су дебело да га плате. У заграничном појасу Албанија им је

Генерал армије Драгољуб Ојданић*

ОДСУДНА ОДБРАНА ЗЕМЉЕ

Српски народ је током дуге историје јунашством и светлим оружјем освајао слободу, коју су му стално одузимали туђини. Од Косовског боја до данашњих дана, много је бранилаца домовине, части и достојанства које би за нарочите заслуге могли окитити највишим одличјем. У нашем народу је неписано правило да се најач и територија бране до последње капи крви. Зато је некако и уобичајено да се неко прочује по јунаштву.

Херојства су у великом броју случајева поновљена, само на другачији начин, током одбрамбеног рата који смо 1999. године водили против неупоредиво јачег агресора (19 најразвијенијих земаља света). Војници и старешине карауле *Кошаре* нашли су се на правцу покушаја снага стационарних на граници Албаније да продру на територију СРЈ, односно Србије. Била је то дуготрајна и беспштедна битка у којој су наши младићи показали зрелост, јунаштво, храброст, патриотизам, изграђене војничке вештине, максималну спремност и одлучност да бране и одбране своју земљу. Знали су да је иза њих њихова лепа Србија и да непријатеља могу зауставити само одсудном одбраном. У томе су и успели. Како, прошло је много времена да би неко припитао командира карауле, командира чете и вода, команданта граничног батаљона или легенде овог рата, генерале Делића и Лазаревића. Многи су положили живот на олтар отаџбине, на чему им се дубоко клањамо. Све док дишемо, чинићемо све да не буду заборављени, а њихове заслуге минимизоване.

Кошаре и друге карауле на југословенско-албанској граници су биле поприште многобројних напада албанских терориста и пре отпочињања агресије, а нарочито током 1998. године, чинећи непопустљиви бедем. Наши војници и њихови командири и команданти храбро су и зналачки одолевали свим нападима.

Истине ради, караула *Кошаре* није била једина где је испољено херојство током 78 дана злочиначке агресије и рата 1999. године. Добро је што се бавите овом темом. Надам се да ће Генералштаб Војске Србије коначно инсистирати да се у медијима појаве имена људи што су у току агресије успешно командовали јединицама које су им поверене. У то време, са правом, скоро 80 одсто медијског простора заузимао је Приштински корпус, његове команде и јединице и командири и команданти из тог састава. Одједном, новоуспостављена власт, буквално то забрањује. Данас се има утисак као да Војска Србије нема свој континуитет, а о величанственим успесима војске СРЈ, нико не говори. Заборављена је... Требао је да се појави садашњи министар одбране да о неким питањима отворено проговори, а они који су носили генералске чинове ћуте. Уверен сам да ће Министарство одбране и господин Вулин, подржати и подупрети напоре да о свим јунаштвима наших бранилаца и уопште становништва из минулих ратова се остави трајан траг у историји нашег народа.

„Војни ветеран“ редовно читам и овом приликом исказујем похвале за одабир и квалитет прилога што се објављују у том гласилу. Мисија Редакције је заиста племенита и високо професионална у смислу поштовања истине, правде и љубави према отаџбини.

*Начелник Штаба Врховне команде током рата 1999. године

Начелник Штаба Врховне команде генерал армије Драгољуб Ојданић

дозволила нормалан боравак. Ми смо се нашли у неком смислу у сендвичу – и с једне и с друге стране били су терористи. Знали смо да морамо усе и у своје кљусе, прича Димчевски.

Од терета хеликоптер није могао да полети

Први прелазак веће илегалне групе догодио се 16. априла 1998. године, у рејону карауле *Маја Чобан*. Водила се права борба. Терористи су имали приличне губитке. На-

ши граничари су запленили већу количину наоружања и минско-експлозивних средстава. Тада је, сходно билатералном споразуму, требало да Мешовита албанско-југословенска гранична комисија изврши увиђај. Али наши суседи се нису појављивали. Уместо тога они су са територије Албаније отварали ватру на старешине наше војске. Вероватно су хтели су да изазову провокацију, да наши граничари отворе ватру. Можда је то био и њима преко потребан окидач за почетак агресије НАТО-а на СРЈ.

—У рејону карауле *Кошаре* 23. априла пре-

сечен је поход велике групе терориста. У љутој борби двадесетак њих је погинуло. У групи је било више од 150 људи. Веома наоружани. Кренули су да из Албаније пренесу наоружање. Заплетењено оружје смо хеликоптером пребацили у *Ђаковицу*. Од превеликог терета хеликоптер није могао да се подигне. Морали смо да истоваримо део наоружања. Пребацили смо га из два пута. После тог инцидента, у рејону карауле *Генерал Павле Илић*, разбијена је мања група.

Строго смо поступали по Правилу граничне службе, чак и ноћу. Заушављали смо терористе како је прописано, а они су то злоупотребљавали. Чим чују глас, бацали су бомбе. Срећом, ниједан наш војник тада није страдао. Имали смо врхунски обучену војску. Добро смо посели осматрачка места. Квалитетно се радило. И касније су се ређали инциденти, али највише на караулама *Кошаре* и *Морина*. Све до августа 1998. године на нашој страни нисмо имали погинулог војника. У августу је у рејону карауле *Кошаре* смртно је страдао војник по уговору *Далибор Димов*, из *Пирота*, који је био на испомоћи. Погинуо је од ватре из заседе. Када су шиптарске наоружане групе схватиле да не могу тако лако да пређу државну границу, покушавали су у мањим групама, дуж границе и на мањој дубини да поставе заседе, сачекају наше граничаре који се крећу, отворе ватру по њима и пребаци се на територију Албаније. То је кршење споразума. Албанију за то нико није оптужио. Изненађен сам се да Албанија никада није оптужена као саучесник у тероризму, напомиње Димчевски.

Терористи нису упадали у велику дубину наше територије, јер су знали да неће моћи да се извуку. Када су наши војници патролирали возилом, кретали су се макадамским путем, али су се задаци извршавали најчешће пешице. Граничари су стално мењали места, заседе организовали увек у друго време.

На све стране заседе и мине терориста

—За нас је најкрвавији дан био 30. септембар (1998), када су у близини караула *Морина* и *Кошаре* терористи поставили заседе. Према караули *Морина* био је минираан пут. Око 10,15 часова заставник *Бундало*, који је био у рејону карауле *Маја Чобан*, са пет војника кренуо је моторним возилом да снабде караулу *Маја Чобан*. Налетели су на противтенковску мину. Возило нагазило две мине. Десним точком, где је био заставник, и задњим левим. Возило потпуно уништено, заставник тешко рањен и после неколико сати борбе за живот преминуо. Пет војника је рањено али су преживели. О инциденту је одмах јављено Команди Приштинског корпуса. Послали су хеликоптер и медицинску екипу, али заставнику није било спаса. Догодило се то на око 500 метара од карауле, на делу пута који пролази поред саме граничне линије, испричао нам је Димчевски.

У току ноћи терористи су ушли на нашу територију око 150 до 200 метара од граничне линије. Тада је патрола са командиром извиђача капетаном *Лозицом* на челу упала у заседу. Предузели смо све безбедносне мере. Ишли су пешице. Возило без војника. Када су дошли до места заседе, сели су у возило. Ту се није очекивала заседа. Отворили су ватру из свег наоружања. Погинуло

је пет војника: Владимир Радојчић, Илија Павковић, Миладин Годурић (на редовном одслужењу војног рока), Милош Павловић и Мирослав Јоцић, војници по уговору. Капетан Горан Ложица је био тешко рањен. Успео је да искочи из возила и да се откотрља у провалију. Једва смо га касније пронашли и након указане помоћи извукли хеликоптером на лечење.

Након тога извучени су погинули. На путу је пронађена мина која је постављена ако не успе заседа. Возач Горан Симић и заставник Далибор Дражић су остали живи.

Тада је на караулу *Кошаре* отишао мајор Драгутин Димчевски и тамо остао 10 дана, од 3. до 13. октобра.

Пресудно за решавање граничних инцидената и укупних прилика на Косову и Метохији било је формирање истуреног командног места Приштинског корпуса 16. априла 1998. године у Ђаковици, где је био генерал Лазаревић, у то време начелник Штаба Корпуса.

У рејону карауле *Ликен*, планина Паштрик, 14. децембра покушала је границу да пређе до зуба наоружана терористичка група. Имали су много пара, ваљда им је преостало пара после плаћеног оружја у Албанији. Дакле, формирали су јединицу коју могу у будућности да употребе против Војске Југославије. У том окршају ликвидирано је 36 терориста, а њих девет заробљено.

Ређали се гранични инциденти. Месечно је у просеку било пет граничних инцидената.

„Спавачи“ чекали мучки да ударе

Стварана је терористичка војска коју је посетио и чувени „мировотворац“ Ричард Холбрук. Испред и иза граничара били су „спавачи“. Чекали су моменат када ће мучки да ударе, уз помоћ авијације НАТО-а.

После рата сусретао сам се са ставовима лаика да наши војници нису били довољно обучени за вођење борбених дејстава. За граничаре се бирају младићи прве категорије. Ако се током обуке покаже да војник није спреман за границу, премешта се у позадину. Прво су обучавани у центрима за обуку. У батаљону их је потом чекала напорна десетодневна обука, након чега их распоређујемо на карауле, где опет имају обуку. Науче о конкретним патролама, куда се крећу, који су задаци. После се укључују у патролирање, али са искусним војницима. Када је избио рат имали смо четири партије војника: мартовску, јунску, септембарску и децембарску. Мартовска генерација је већ била прекаљена.

Чуле су се и тешко интониране речи: пала караула! Па реч је о објекту који служи за смештај, одакле се на задатке упућује људство.

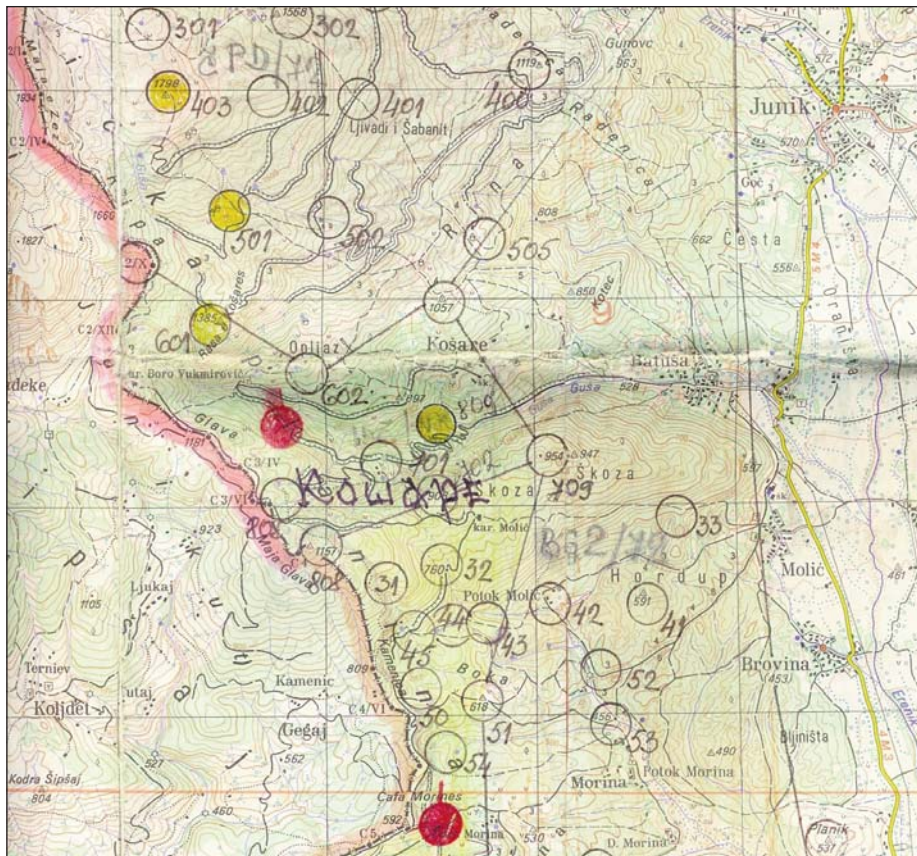
Наш батаљон је пред агресију бројао 892 војника, 39 старешина из те јединице и 30 старешина на испомоћи. На свакој караули било је по седам старешина, а на неким по пет. Формацијом су на караулама предвиђена по два подофицира: командир и заменик. Нигде на челу било ког граничног органа није био десетар. На тешким дужностима смо мењали старешине јер је ситуација била таква. У засадама су проводили целу ноћ.

Зграда карауле *Кошаре* изграђена 1990. године, као савремен објекат, да људство да дуже време може да преживи самостално у тешким условима. Били су обезбеђени

и смештај и исхрана и централно грејање и... Налазила се на надморској висини 1060 метара, на око 250 метара од граничне линије у једној увалици. Удаљеност те карауле од Ђаковице је износила је 32 километра. Војници и старешине су „на души“ имали д 7,1 километра дугу границу, од граничног камена Ц2 до Ц4. Ранија зграда карауле била је на тридесетак метара од граничне линије, вели Димчевски и наставља:

Караула се налази на пошумљеном брдско-планинском терену, са испресецаним земљиштем. За разумевање укупне ситуације веома је важно знати да територија Албаније надвишава терен на којем се налази караула. Због пошумљености тај предео је неповољан за осматрање, Велики број је

нешто брзо да се деси. За нас није било ни суботе ни недеље. Шљиванчанин се вратио са терена и упознао ме шта је запазио. Уз помоћ мотороле чујем, 9. априла изјутра, нападнута је караула *Морина*. Одлазим на КМ и ту са командантом Шљиванчанином проводим кратко време у сагледавању пристиглих података. У међувремену јављају да је нападнута и караула *Кошаре*. Помоћним снагама, нападом, на караулу *Морина* покушали су да заварају праве намере. Уследио је напад на *Кошаре* и пробој на том правцу. Тактички правац води преко *Морине* - Ђафа Прушита и Годена. Кренули су пешадијским снагама. Имали су артиљеријску подршку из Албаније и авијацију НАТО-а. Истовремено се све окомито на нас: ави-

Заправо уредили смо га када сам боравио на караули 27/28 марта. Наредио сам да се то уради ноћу, да нико не зна. Одатле су непријатељу нанети највећи губици. Жао ми је што то није реализовано на Раса е Кошарес. Напади су жестоки. Не знаш чиме не дејствују и чиме те не туку. Напад је из правца Албаније био фронтални, али су главни удари били на три правца. Најпре на правцу Падежа, па стара караула *Бора Вукмировић* - Раса Кошарес (нама десно крило). Други правац према глави – наша нова караула (на средини) па положај на којем је био водник Саша са својом дружином. Десним крилом нападали су према граничном камену Ц4 – Маја глава, где је био водник Иван Васојевић.

Наше снаге, десно крило Љивади и Шабанит – водник Мирко Мајкић. До њега Раса е Кошарес ТТ 1385, а кодирано – тачка 601. Тамо је био водник Живковић. На Глави код карауле водник Саша Радојевић. На Ц4 Маја Глава водник Иван Васојевић, Код минобацача, одељење у кругу карауле, водник Владан Аврамовић. Свуда смо имали земунице. У једној су са војницима били командир карауле Дејан Агочевић и заставник Драгољуб Стојанов, у спремности за интервенције на одређеном правцу. Са тих тачака се могло добро осматрати и дејствовати по непријатељу.

Тешке борбе и упорни напади

Војници су били будни. Када сам дошао горе, као најстарији по чину и положају (и по стручној поткованости, додајемо ми) преузео сам команду. Тог дана (9. априла) на Велики петак цео дан смо пружали отпор. Негде касније у појачање нам долази 30 војних полицајаца са мајором Ђурицом Илићем на челу. Распоређени у три групе, полицајци су дали максимални допринос успешној у одбрани.

Почели су прво артиљеријом да гађају по Раса е Кошарес. Поклопили су нас са безброј мина и других пројектила. Након тога кренули су у напад пешадијом. Напали су Ц 4, где је Васојевић. Ту се водила тешка борба. Нисмо имали рањених. Васојевић је одолевао нападима све док је имао муниције. Успео је да заустави напад и врати непријатељске снаге на полазни положај. Вероватно се тада инфилтрирала група терориста. Он одлучио да се мало повуче. Нажалост мотороле су нам биле рак-рана. Имаш пет моторола за 10 различитих борбених положаја. Откажују. Немамо везу ни с њим. Не чујем да пуцају. Не знам шта се догађа. Одлучујем и интервенишем у том правцу, јер не знам каква је ситуација на Ц 4. Упућујем водника Аврамовића који је истрошио мине да са 25 војника интервенише. Док је веза радила, добио је задатак да буде опрезан. Снег, хладно зима се увлачи у униформу. И дан-данас осећам ту хладноћу. Одлази Аврамовић тамо и налази разбацане мине, бомбе и... напуштени положај. Поседа га између 16 и 17 часова. Терористи не нападају више. Поподне, целу ноћ и цео дан нема напада. Након напада минобацачима на Раса е Кошарес, наши војници су се склонили. После тога су терористи кренули у пешадијски напад. Наши успевају да одбију тај напад. Имали су минобацаче и противавионски топ. А онда су Албанци дејствовали минобацачима на Раса е Кошарес. Наша два војника су лакше рањена. Једна група се извукла према Љиваде и Шабанит, а мања

КОШАРЕ

*Чекала је мајка стара
свога сина са Кошара.
Вратио се никад није,
крваве су Проклетије.*

*Крвава је Караула,
где је младост изгинула.
Загракташе црне птице,
залуд чекаш несрећнице.*

*Не дај се мајко стара,
твој син седи крај Лазара,
Крај Милоша и Богдана
и његових девет рана.*

Песник **Василије од Семберије**

група према селу Кошаре. Морало је тако да буде. Шиптари запоседају тачку Раса е Кошарес. На Љиваде и Шабанит нису нападали. Цео дан борба се води на линији коју је храбро држао водник Саша Радојевић. Увече, као артиљерац, добијем хаубице. Наша артиљерија претходно није дејствовала због беспилотних летелица које су стално кружиле изнад наших глава. Увече 9. априла артиљерију сам наводио на Раса е Кошарес. Разбили смо их, али није било снага да поново запоседнемо те положаје. И те како је било кукања у редовима терориста.

Колибице – најистуренија тачка за осматрање. Те ноћи било је тихо. Нико није дошао у помоћ. Десетог априла зубато сунце. Рекао сам да та тишина не сплуту на добро. Осећао сам да ће дебело да ударе по нама. Нико нам није дошао у помоћ, сем тих 35 полицајаца. А они изненада добише наређење да иду на други правац. Нисам могао да их спречим.

Помоћ никако да стигне

Када помислим да је у Ђаковици легенда која хода, генерал Владимир Лазаревић, још сам одлучио да организујемо одсудну одбрану. Почини страховит напад. Кошара и на Ц 4. Напад је фронтални. Нападају јаким снагама уз подршку минобацача, бестрајаца. Прави пакао. Без ичије смо помоћи. Из рејона граничног стуба Ц 4 наши се повлаче према селу Кошаре. На крају остадосмо у близини код карауле само водник Саша Радојевић и ја. Негде око 18 часова свуда наоколо почеле су да падају мине. Када је било јасно да ће нас окружити и уништити, наређујем повлачење према Кошарама и Опљазу.

Практично смо се по дубини повукли за око 500 метара од граничне линије. У рејону Опљазе су раније јединице за дубинску одбрану уредиле појас одбране. Успели смо без губитака да се повучемо, напомиње Димчевски.

Било је то изнуђено, а и привремено повлачење, то јест борбена радња која је омогућила да се сачува људство, а непријатељ заустави да продере у унутрашњост Косова и Метохије.

По договору и наређењу мајор Шљиванчанин, требао је да оде на караулу *Морина* и дуго сам мислио да је тамо. А онда ме

усред борбе назове и каже: „Димче, ја сам рањен, твој возач је погинуо“. Није ми била јасна ситуација јер сам возача оставио да чека са возилом у једној ували ван домаћа-ја непријатељске ватре. Тек касније сам сазнао да је Шљиванчанин кренуо према караули *Морина*, када се сreo са пуковником Трајковићем који је од њега захтевао да оду у рејон карауле *Кошаре*. Крену они према караули *Кошаре*, а на једној коси митраљез 12,7 мм добро утврђен са балванима. Косио је све пред собом. Мој војник који је био на том митраљезу био је и кувар и митраљезац и болничар. На караули су, знате, сви све могли да раде. Тај војник Недељко Митровић, из Великих Лаола био је чудо од човека. Убрзо је пуковник био рањен. Извуче га. Мајор Шљиванчанин да би прихватио 30 полицајаца, узео је моје возило и возача. Наишли су на противтенковску мину. Шљиванчанин је рањен, а возач Мирослав Стојановић из село Братмиловце код Лесковца смртно је страдао. Командант батаљона, мајор Шљиванчанин, јавио ми је да преузнем командовање јединицом.

И даље испред дубинског обезбеђења

Нисмо осећали глад. Делили смо оно што смо имали.

Још увек се налазимо испред дубинског обезбеђења. Извиђам положаје. Немамо где да напунимо батерије мотороле. Функционише курирска веза. Доводим јединицу да поседнемо десно крило одбране. Било је то око 17 или 18 часова. Идем на чело кроз шуму, долазимо на Кошаре. Одједном сам видео војници у заклонима, водник Васојевић са њима. Цео дан су терористи извиђали и одједном отворили ватру. Изгледа су убацили групу и одједном војници устају, залежу... Шта бива, не знам. Ту нам гине водник Иван Васојевић из Сјенице. Група терориста која је нападала, имала је наше униформе и говорила српски. Двојица наших војника су преживели ту чудну ситуацију. Војник Небојша Џамић из Трстеника испричао ми је да је ту групу уочио много раније и да је био убеђен да су наши. „Наши“ су изненада отворили ватру.

Један од војника говорио је: „Не пуцајте!“ Тада су погинули Дарко Бјелобрк из Бача, Миленко Божић из Лаћарка код Сремске Митровице, Иван Богосављевић из села Рибаре код Крушевца и Предраг Богосављевић из Богуновца код Медвеђе. Након тога су нас поклопили минобацачком ватром. Било је страшно.

Тог јутра дошао је вод војне полиције. Требали је да иду на Љиваде и Шабанит и са десног крила да повратимо Раса е Кошарес. Одређујем војника који их води према Љиваде и Шабанит, да се јаве старијем воднику Мајкићу. Полицајци су већ прекаљени борци. Међутим упали су у заседу. Отворили су ватру. У том сукобу погинуо један старешина полицајац и били су принуђени да се повуку. По њима су дејствовали јаком ватром. Успели смо да задржимо Љиваде и Шабанит. Ту је погинуо и граничар Драган Милићевић, митраљезац из села Мијаиловца код Трстеника. Храбро се држао. Тело смо му извукли тек четири дана касније (15. априла). Положаје у рејону Опљаз поново поседомо 12. априла. Туку нас артиљеријом...

Прилог приредили
Звонимир Пешић
Милен Чуљић

Одбрана Србије у рејону карауле *Кошаре* 1999. године

ЗА ОВУ ЗЕМЉУ ВРЕДИ УМРЕТИ

Припадник 125. моторизоване бригаде војник Тибор Церна 27. априла донео је судбоносну одлуку због које ће га памтити генерације грађана Србије. Намерно се помолио из заклона да би наш снајпериста уочио противничког који је данима наносио губитке браниоцима Кошара. Није пао када га је метак погодио у груди, други хитац био је смртоносан. Само делић секунде после тога неутралисан је противнички снајпериста.

Иако је изгледао почетак агресије на СРЈ 1999. године, посебно напад на караулу *Кошаре* дочарава текст који је написао командант 53. граничног батаљона тада мајор Душко Шљиванчанин:

„Агресију на СРЈ 24. марта 1999. године, граничари су дочекали на положајима. С обзиром на то да је био зимски период, положаји су били тако уређени да су омогућавали боравак и заштиту у суровим климатским условима. Војницима је храна дотурана на положаје, а на караулу су долазили ради краћег одмора и одржавања хигијене. То је изискивало изузетна напрезања целокупног људства.

Одмах по отпочињању агресије извршено је измештање команде из касарне *Девет Југовића* и расељавање наоружања и опреме са караула.

У просеку на караулама је било око 120 војника-граничара. На караули *Кошаре* било је 130 војника. С обзиром на чињеницу да су остале јединице из састава Приштинског корпуса биле ангажоване у борбама у унутрашњости Косова и Метохије, положаје на граници нису поселе 125. и 549. моторизована бригада, како је то било предвиђено по плану употребе.

Након страховитог петнаестодневног систематског бомбардовања, 9. априла 1999. године на Велики петак, отпочета је копнена агресија здружених снага терориста, Албанске армије и НАТО-а из Албаније на правцу карауле *Кошаре*.

Покушај изненадног пешадијског напада

Циљ напада био је да преко ударних група добро обучених терориста, плаћеника и специјалаца, користећи тешко проходан терен и изненађење, уз убитачно јаку ватрену припрему и подршку напада, уз тактичку варку демонстративних дејстава у рејону карауле *Морина* и покушаја изненадног пешадијског пробоја у рејону карауле *Кошаре*, направе својеврстан мостобран. То је требало да буде прва фаза копнене операције и да се предузме спајање са терористичким снагама у дубини Метохије на правцу село Јуник - Дечане, где тај правац омогућава најкраћи спој са јабланичком групом терориста у ширем рејону Радоњичког

Снајперисти су представљали велику опасност

језера – Глођана – Прилепа – Баранског луга.

Реализацијом првог дела копнене операције наше снаге око Ђаковице биле би блокиране и одвојене од призренских, што би створило услове за ширу агресију. Због тога је агресор упорно држао тај тактички правац на коме, због конфигурације терена, наше снаге нису могле да гомилају веће снаге и доведу потребну технику. Да су пробили нашу одбрану, посебно на подручју карауле *Кошаре*, здружене снаге агресора би тиме отвориле целу северну Албанију за убацивање снага. У том случају тактички правац Тропоја – Дечане прерастао би у оперативни правац којим би био уведен корпус НАТО-а, системом бригада по бригада.

Насупрот њима била је гранична чета из састава 53. граничног батаљона, на караулама *Ђеравица*, *Кошаре* и *Морина*, на фронту од око 30 километара.

У време отпочињања копнене агресије у рејону карауле *Кошаре*, 125. моторизована бригада која је требало да поседне државну границу налазила се у врло неповољном оперативном положају јер је: била ангажована у пет

борбених група, а борбена дејства изводила у пет праваца - рејона, 80 одсто састава Команде бригаде било је у саставу борбених група, извршавала је мобилизацију ратних јединица, доводећи их у рејон употребе и расформирала борбене групе, формирала формацијске саставе и доводила их у рејоне употребе.

Десет на једнога по леденом времену

Копнена агресија је почела жестоком артиљеријском припремом по рејонима карауле *Морина*, лево од рејона карауле *Кошаре* и трајала је око два часа. Била је то тактичка варка којом је агресор усмерио пажњу наших снага на караулу *Морина* и постигао делимично изненађење. Истовремено са артиљеријском ватром, по хладном, кишовитом и магловитом времену, пешадијске снаге са албанске територије прикривено се привлаче до саме граничне линије. Око шест часова крећу у изненадни пешадијски напад у рејону *Кошара*, усмеравајући снаге у три правца: (1) објект Маја Глава - гранични камен Ц-4; (2) карау-

Тибор Церна, један од хероја одбране Кошаре

ла Кошаре – гранични камен Ц-3-4 и (3) објекат Раса е Кошарес – тригонометријска тачка 1385.

У првом ешалону нападао је око 800 до 1000 терориста. Изузетно прецизна артиљеријска ватра остварена је по објекту Раса е кошарес и самој караули Кошаре.

У тренутку напада, граничари су се налазили на предњем крају и са групама од 15-20 војника затварали су наведене правце, примили први удар, нанели губитке, што је агресора поколебало да настави даљи напад, јер није располагао подацима о јачини наших снага. Агресор је трпео губитке и приликом наилаaska на групе постављених противпешадијских мина, што је код тих снага створило велику несигурност и проузроковало заустављање напредовања.

После свестране процене ситуације на Истуреном комадном месту Приштинског корпуса и Команде 53. граничног батаљона, предузете су следеће мере: најодговорније старешине упућене су у рејоне извођења борбених дејстава, ангажован је дивизион самоходних вишецевних лансера ракета из 52. мешовите артиљеријске бригаде за ватрену подршку (дивизион се у том моменту премештао), упућена је чета војне полиције из састава 5. батаљона војне полиције као појачање, дат је задатак 125. моторизованој бригади да са 1. и 2. моторизованим батаљоном поседу рејоне одбране државне границе.

До једанаест часова агресор је овладао објектом Раса е Кошарес (т. 1385), једним од доминантних објеката у рејону извођења борбених дејстава и тешко оштетио објекат караулу Кошаре.

Ратни морал изнад свега: генерал-мајор у пензији Мирко Старчевић

У рејону села Батуша убачена је група од око 20-30 терориста која је на пут довођења снага ВЈ, постављала заседе и противтенковске мине.

У поподневним часовима 9. априла стабилизовано је стање, сређен борбени распоред и непријатељ заустављен на достигнутој линији (углавном на граничној линији и малим делом у дубини наше територије). Око 17 часова у борбу је уведен 1. моторизовани батаљон из састава 125. моторизоване бригаде, а око 20 часова, док се 1. моторизовани батаљон размештао, заузета је караула Кошаре.

У наредним данима у борбу су уведени делови 63. падобранске бригаде, 72. специјалне бригаде и јединице војне полиције.

Припадници 53. граничног батаљона су примили први и најтежи удар, нанели агресору губитке, зауставили га на државној граници и створили услове за увођење у борбу 125. моторизоване бригаде и осталих јединица које су се у каснијем периоду, све до 14. јуна, браниле и одбраниле државну границу“.

Прекаљени војници мартовске партије

У рејону карауле Кошаре у почетном периоду агресије било је веома тешко. Припадници карауле су одолевали снажним нападима терориста, формација Албанске војске и специјалцима из западних земаља.

- Чврста нам је била одбрана. Ситуацији када су рањен командант 53. граничног батаљона мајор Шљиванчанин и командир карауле Дејан Агочевић била је веома тешка, јер је напao многоструко бројнији непријатељ са положаја који су наткривљавали Кошаре. Водник Саша Радојевић, са борбеним искуством које је стекао на пречац, један је од јунака одбране. Посебно наглашавам да су у нашим редовима били војници мартовске

партије који су се, после годину дана проведених у редовима Војске Југославије, већ прекалили у борбама са терористима.

Ми нисмо имали замену у одбрани граничне линије, а трпимо напад за нападом. Уочавамо да колоне непријатеља свако толико долазе да замене снаге на првој линији, а са линије одлазе они који су до тада упорно нападали наше положаје, каже потпуковник у пензији Драгутин Димчевски, у време рата заменик команданта 53. граничног батаљона.

У јавности постоје дилеме да ли је Југослав Петрушић, који је за време агресије стигао из Француске, одиграо неку од значајнијих улога у одбрани од агресора?

-Његова улога по свему судећи била је минорна. Долазио је у чину мајора у рејон карауле Кошаре пет-шест пута са четири-пет сарадника. Изгледало је као да су се шуњали по нашим положајима. Носили су тешке металне плоче са којих су испаливали фугасе према Албанцима. Знате оно: поређају ексеру и шрафове на ту плочу, испод ставе експлозив и усмере тај терет према Албанцима. После тога из ракетних бацача и пушкомитраљеза испаливали би пројектиле. Онда су напуштали положаје по дубини а Албанци распале свим средствима по нама. Тада сам рекао мајору Шљиванчанину да ако Петрушић дође још једном, бићу принуђен да напустим положаје.

Занимљиво је да је Петрушић на почетку агресије у слободном разговору говорио да ће рат трајати до 10. јуна. Да ли су се чињенице случајно поклопиле или је он то знао из француских извора, остаје као велики знак питања, вели Димчевски.

Тих дана било је веома хладно. У рејону карауле Кошаре снег још увек није копнио. У редовима бранилаца није било панике. Сазнање да су они ти од којих зависи одбрана Косова и Метохије, дакле Србије, било је пресудно за одлучну одбрану.

-Када је водник Рачић, који је сишао у село Батуше чуо да је караула нападнута, самоиницијативно је узео неки трактор и са једним војником и једним резервистом дошао на линију одбране и почео да дејствује минобацачима. Био је веома вешт у томе, па је прецизно погађао положаје непријатеља. Једне разбије, појаве се други. С обзиром на конфигурацију терена, нисмо имали преглед шта се догађа иза граничне линије, по дубини непријатељевог поретка. Брзо смо схватили да су терористи били веома добро обучени. Нисмо их поцењивали. Још увек не могу да схватим: падају од наше убитачне ватре, али се придижу и настављају даље. Као да је реч о дрогираним људима или некој врсти фанатика, напомиње Димчевски.

Успео да заустави резерviste

Догодило се да је тих дана, трпећи велике губитке, кренула да се повлачи са десног крила одбране јединица

наших бораца. У томе су набасали на мајора Димчевског.

—Били су дезоријентисани и бесни. Појавили су се преда мном начичкани реденицима и изгледало је да ће ме изрешетати. Није било времена за размишљање, одлучно сам стао пред њих и успео да их зауставим. Говорили су ми да војска више не може да издржи. Само ми је кроз главу пролетела мисао да не сме да дође до панике и да останем смирен.

Рат је то, није било времена за консултовање претпостављених. Једноставно у тренутку треба да донесеш најбољу одлуку. Често смо одлуке доносили самостално. У одређеном периоду нисмо ни имали везе са претпостављеном командом. Нисмо сви исти професионалци. Нисам ни имао времена да размишљам.

До 13. априла смо некако преживљавали. Од тог дана кренуло је снабдевање, ишло је све боље и боље. Значајан проблем било је и одржавање хигијене. Питају ме војници какао да то реше. Шта сам могао у том часу осим да им кажем, да без обзира колико је хладно морају да се ослоне на поток. Сви смо се тако прали. После смо обезбедили купање у Батуши. Било је то велико олакшање. Нисмо спавали 9, 10, 11, 12 и 13. априла.

У рововима смо се бријали. Строго смо забранили ложење ватре. Беспилотне летелице стално су нам зујале изнад главе. Камера непријатељу омогућава да куда прелеће беспилотна летелица има јасну слику бојишта у реалном времену. Уколико би нас уочили, одмах би нас поклопили. Десио се једном да су војници из 125. бригаде заложили ватру. Учени су и убрзо затим бомбардовали су их. Имали су губитке.

У рововима смо делили храну у мањеркама.

Како се Тибор преселио у вечност

Раса е кошарес, увек ме копка како су терористи могли да дође до те тачке. Морао је неко феноменално да познаје тај терен. Свуда наоколо шума. Ти људи, приближавајући се нашим војницима, течно су говорили српски. Невероватно. У мени постоје извесне сумње....

Међу великим јунацима са Кошара је и Тибор Церна, командир стрељачког одељења 125. моторизоване бригаде ВЈ. Током битке на Кошарама он се својевољно жртвовао и напустио заклон како би наш војник могао да открије положај снајперисте који је данима одузимао животе његових сабораца.

Како је Тибор доспео на Кошаре?

Тибор је рођен у Београду 8. новембра 1978. У јуну 1998. добровољно се пријављује у војску и тражи да иде у Пећ, а потом добија прекоманду на караулу Кошаре.

У ноћи, 9. априла 1999, на православно Велики петак, започела је копнена офанзива из Албаније. Наспрам вишеструко бројнијег и добро наоружаног непријатеља, стајала је мала

група од око 130 војника која је бранила караулу Кошаре.

У паклу Кошара, више од месец дана, уз надљудске напоре одбијали су напади и чувана је граница отаџбине. По 12 српских војника бранило је положаје на које је јуришало око 300 непријатеља. Наспрам Тибора и његових другова, налазила се толика војна сила да је смрт била готово извесна.

На положаје наше војске, у периоду од 9. до 27. априла деловао је један снајпериста из Легије странаца који им је наносио тешке губитке и био кобан по животе многих војника. Снајперисту је користио само по један метак, а потом је правио дуге паузе пре него што би променио положај, а онда поново пуцао. Наши војници никако нису успевали да га лоцирају.

Тог 27. априла, после дејства снајперисте, Тибор Церна је донео своју херојску одлуку. Опростио се од затечених другова, а потом напустио свој заклон. Устао је и викнуо „Усташо! Ајде, пуцај ако си јунак, ја те чекам!”

Снајпериста је пуцао. Метак је погодио Тибора право у груди, али он није пао. Како би створио могућност да непријатељ делује још једном, како би га наши снајперисти открили и коначно елиминисали, Тибор Церна је издржао и остао да стоји. Тако, смртно рањен, окренуо се ка друговима у рову и рекао: „За ову земљу вреди погинути!” Тада је уследио и други хитац. Метак је погодио Тибора у врат и убио га на месту.

Тренутак касније, српски снајперисти открили су положај одакле је пуцао и елиминисали непријатеља.

Морал напајан личним примером

Херојски подвиг на Кошарама може се до краја разумети само ако се схвати какав је борбени морал владао међу војницима и старешинама. О томе смо разговарали са генерал-мајором Мирком Старчевићем, помоћником команданта 3. армије за морал и информисање:

—Све време ратовања лични пример био је непревазиђено средство за грађење борбеног морала. Знајући шта нас чека, водили смо рачуна да морал буде у функцији реализације постављених задатака. Лични пример је био непревазиђено и мотивишуће средство од команданта армије до командира чета и водова. Представљао је један од одлучујућих чинилаца.

Правилно су упућивани војници, да би остали високо патриотски мотивисани.

Ево и конкретног примера. Један отац на високом положају у државној хијерархији, неколико пута је свога сина војника позивао телефоном, у намери да га својим везама прекомандује са Космета у унутрашњост Србије. Добио је следећи одговор:

„Тата, молим те, пусти ме да будем човек. Тамо немам другова какви су ови овде. Нећу више да разговарам о прекоманди”.

Од 1988. године били смо у сталним мерама повишене борбене готовости.

Војници нису размишљали о томе ко је испред њих, већ да ли ће часно извршити своју дужност.

Генерали Небојша Павковић и Владимир Лазаревић веома често су ишли на карауле. Људи су знали ко им је командант. Водили смо рачуна да се војници телефоном јаве родитељима и да се у посебној свесци то евидентира. Ако би неко одвише кратко разговарао, претпоставили смо да постоје извесни проблеми у међусобном односу војника и родитеља. Зато смо на погодан начин постављали питање војнику зашто је тако кратко разговарао? Успевали смо да заједно многе проблеме решимо.

У свакој караули се знало ко је најбољи војник. Када би генерал Павковић поставио питање ко је најбољи међу њима, били су једногласни у одговору. Знали су и ко је други војник. На лицу места би их похвалио и доделио им десет, односно седам дана наградног одсуства.

И генерал Павковић и генерал Лазаревић, увек би питали војнике имају ли какве проблеме. Ако би добили одговор да имају проблем, често би војника повезли службеним колима до Приштине.

Да знате војници никада нису бежали са караула. Из многих разговора са њима сазнавао сам да су размишљали на овакав начин: Шта ће на то рећи мој командир, како ће реаговати другови?

Ако сазнамо да је неко болестан, из Ђаковице смо на караулу упућивали лекара. Када је нечега било у ограниченим количинама, предност су имали граничари. Сећам се речи генерала Павковића да се граничарима упутити више хране него што им је следовало. Говорио је да када се војник врати са патроле на граничној линији, треба да га дочекају кајгана, на пример, и топао чај.

Догађај који је многим измаио сузе

Сећам се 1998. године, када је тешко рањен војник Ивица Вукадиновић из Гораждевца. Брзо му је указана помоћ и сва нега. Хеликоптером је пребачен у Ђаковицу, где се налазио истурени пункт нишке војне болнице. Тамо га дочекују лекари Шћекић, Пећанац, и Пантић, са њима виша медицинска сестра. Требало је хитно војнику дати крв, али у Ђаковици је недостајало залиха те крвне групе. Живот Ивицин висио је о концу. Лекари Шћекић, Пећанац и Пантић, пошто им се погодила крвна група, на лицу места му дају крв и поручују своје колеге — узми нам више крви него што је потребно. А онда се хеликоптером војник пребације у ВМА. Оданде стиже информација да без трансфузије крви војник не би преживео.

Године 2012. покушавао сам да дођем до телефона тог војника. И када сам у томе успео, с друге стране се огласила неповерљива мајка. Избегавала је да директно одговори на моја питања. Онда јој кажем да сам му био старешина и да га зовем због добре

Пуковник
Душко
Шљиванчанин,
негдашњи
командант 53.
граничног
батаљона

Мајор Драгутин
Димчевски често
је „читао“
топографску
карту

америчке обавештајце како помно завирују и бележе бројеве оружја. Проверавали су да ли ми исто оружје више пута износимо на видело. Дискретно им је пришао наш колега у цивилу говорећи им да се бројеви од прошле изложбе неће поновити. Само су поцрвенели.

А патриотизам, питамо генерала Старчевића.

„Постојала је бојазан да ће патриотизам пресушити, а он је бивао све снажнији.

Људи су остајали чврсти, несаломиви. Знали су војници, ако буду рањени, да нећемо бити оставити на милост и немилост непријатељу.

Рећи ћу и то да војницима никада нисмо лакирали ситуацију. Увек су знали право стање. Нисмо ништа улепшавали. Предано смо им преносили историју, говорили о споменицима и манастирима као нашим светињама, о јунаштву народа.

Био сам у једном манастиру. Разговарао са монахињом. Имала је оригинални рецепт за златну боју. Иначе је доктор хемијских наука. Обавестила ме да су монахиње криомице обавиле гађања и да неће дозволити да их терористи побију.

У том манастиру била је и једна искушеница. Осамнаест лета је имала. Угледала је нашег старешину, заљубила се у њега, а овај је после тога често долазио на молитве. Видевши то старешина манастира, мати Макарија, позвала је искушеницу и рекла јој: „Дете пред тобом је живот. Пођи за оног дечака, изроди му децу. Имаш мој благослов“.

Искушеница ју је послушала...

А шта је најтеже било у рату?

„Гледо сам људи како плачу за својим погинулим другом, а онда после сат времена већ су у функцији одбране, у борби. Један од њих, видно потрешен што је изгубио друга љутито рече: „Сад ћу ја њих!“. Немој тако да радиш, рекох му. Буди смирен као да си на пикнику, као да желиш да обориш јабуку и биће ти сигурна рука. Немој да учиш да мрзиш. Мржња храни зло у људима.

Међу најважније услове за висок морал у рату су међусобно поверење, лични пример и кохезија колектива. У заповестима наших команданата увек су у центру пажње били живот и здравље војника. А војницима је стално било на памети да ли ће испунити очекивања команданата. Говорили смо им да морају бити достојни свога народа.

И да не заборавим, ратно другарство је била најчвршћа веза у сваком војничком колективу. Прилог приредили

**Звонимир Пешић
Душко Шљиванчанин
Милен Чуљбић**

намере. Једва ми је поверовала. Она дозове сина, а овај опрезно са мном. Пита ме да ли сам у време агресије био пуковник. Одговорих потврдно. Па да ли сам мршав и висок, ја опет рекох да. Да би ме проверио, пита ме како су се звала тројица лекара који су му спасили живот. Када сам му издекламовао њихова презимена, питао је како су. Растужио сам га истином да је потпуковник Пантић преминуо.

Замолио сам га да дође на свечаност којом ћемо обележити годишњицу агресије. Одмах је пристао. Понудио му новац за пут, али ми је одговорио да би се увредио када бисмо му дали новац.

Како су доскочили америчким обавештајцима

Никоме нисам открио тајну да ће на приредби бити Ивица, осим водитељу програма пуковнику у пензији Мирославу Бакрачу.

Водитељ је тога дана испричао причу о Ивици и његовим спасиоцима. А онда је рекао да је Ивица ту међу њима. Замолио га је да устане. У гледалишту су били и лекари Шћекић и Пећанац. Са њима и виша медицинска сестра. Био је то дирљив сусрет који је многим измаио сузе.

А онда, приликом сусрета са лекарима, видевши да му је једна рука готово укочена Шћекић пита војника колико може да је покреће. Овај одгова-

ра да су му лекари рекли како ће трајно стати укочена. Не, не Шћекић се није предавао, рекао је да ће све бити у реду и да се Ивица већ сутрадан јави у Војну болницу. Лечио га је три месеца, а епилог је било нормално покретање руке.

Током агресије НАТО-а на СРЈ, с времена на време, колале су разне гласине. Водио се прави психолошко-пропагандни рат. У једној јединици ми приђе старешина и шапатом ме пита да ли је истина да су генерали Павковић и Лазаревић погинули претходног дана. Одговорих му да је то прљава пропаганда непријатеља, уверавајући га да сам до пре четири сата био са обочицом.

Требало је развејати гласине. Чим сам дошао на истурено командо место рекао сам генералима да под хитно морају да стану пред камере и обрате се јавном мњењу. Тако је и било...

Приштински корпус је обезбеђивао 251 километара граничне линије. То 1998. године већ није било обезбеђење него упорна одбрана државне границе. Колико се сећам, те године се догодило више од 170 граничних инцидената. Бивало је покушаја да на Космет на једном месту у исто време уђе и до 600 терориста. Између осталог запленило је више од 80 тона муниције.

Да бисмо обавестили домаћу и светску јавност шта се догађа на граници према Албанији организовали смо изложбе заробљене технике. Поредимо митраљезе, пушке, ручне батаче, пиштоље, опрему... Уочили смо

Генерал-пуковник у пензији Владимир Лазаревић
о операцији „Стрела 1“

ДОГАЂАЈ КОЈИ ЈЕ ПРЕИНАЧИО ОДЛУКУ О ОДБРАНИ

Оно што се десило 9. априла улази практично у историју ратовања јер смо променили и моју и одлуке виших командних инстанци. Изменили смо заповест за одбрану земље коју сам већ издао, иако нисам добио заповест команданта Треће армије и начелника Штаба Врховне команде, што је у војној теорији преседан. У извештају са истуреног командног места Приштинског корпуса масним словима било је исписано:

**Борбени морал је на висини, границу ћемо одбрани по сваку цену!
Тако смо без наређења донели одлуку да ћемо одсудно бранити Србију.**

Од 24. марта до 10. јуна, колико је трајала агресија НАТО-а на Србију (СРЈ), главни догађаји збили су се на простору Косова и Метохије (КиМ), јер је одвајање и освајање јужне српске покрајине био превасходни ратни циљ у то време 19 најразвијенијих земаља света. Сирене за престанак ваздушне опасности на Косову и Метохији се нису оглашавале по неколико дана јер су авиони агресора непрестано кружили изнад те територије.

Космет је био поприште ратних догађаја и током 1998. године јер су шиптарско-терористичке снаге готово свакодневно на неком од граничних одсека, стазама и богазама, у дивљини природе, покушавале да на простор КиМ убаце што веће количине наоружања, минско-експлозивних средстава, муниције и војне опреме. Практично Приштински корпус је готово две године био у рату, мада је по свим правилима владао мир. До пред избијање агресије генерал Владимир Лазаревић био је начелник Штаба приштинског корпуса, да би по постављању генерала Небојше Павковића на положај команданта Треће армије, постао командант Приштинског корпуса. Велики део времена током рата, генерал Лазаревић је провео у првом појасу одбране, а не тако ретко био је и на првој линији одбране Космета и Србије. Отуда и разлог што смо овај наставак посветили разговору са генералом Лазаревићем, који је учесник и сведок тих за Србију судбоносних догађаја.

Питали смо га најпре шта се све подразумева, слободним жаргоном речено, под Битком за Кошаре?

Метафора за јуначку битку

-Прича о Кошарама је, иако се последњих неколико година све више чује, још увек неиспричана прича о одбрани земље на простору Косова и Метохије Приштинског корпуса Треће армије. Термин Кошаре је метафора за епопеју јуначке одбране Србије на простору Косова и Метохије. Да појасним, Кошаре је један топоним везан за село и караулу, али у војничком смислу оно што се дешавало у одбрани земље, то је један шири простор који обухвата више караула: Кошаре, Морица, 7. јули и Ђеравица. То је фронт ширине више од 20 километара.

Када говоримо о Кошарама последњих година и у последње време желимо пре свега да истакнемо да је на том широком фронту на самом почетку рата на Ускрс 9. априла 1999. године дошло до масовне копнене инвазије, до масовног покушаја борбеног продора у дубину Метохије и Србије, а све у оквиру примене стратегије НАТО-а ваздушно-копнене битке. То није био изолован случај копнене агресије на самом почетку рата. То је, у уствари, широко припремљен план, сачињен у Пентагону, сачинили су га амерички

Током рата генерали Павковић и Лазаревић су често били у јединицама ВЈ

стручњаци. За то постоје докази, чак у Хашком трибуналу. План је имао назив „Стрела“. Копнену инвазију покушало је да оствари више десетина хиљада терориста, припадника оружаних снага Албаније и НАТО снага лоцираних у Македонији и Албанији и имала је две етапе. Прва је носила назив „Стрела 1“ а друга „Стрела 2“. У оквиру прве етапе НАТО је планирао да у најкраћем року, за 7–10 дана, поломи кичму

одбране на том правцу напада: северна Албанија – карауле Морица - 7. јули - Кошаре - Јуник - Ђаковица – Клина - ка северном и централном Косову, уз прихват и садејство јаким терористичких снага у ширем рејону Јабланице. То је, дакле, била њихова идеја и због тога су данима вршили бесомучну ракетну, ваздухопловну, артиљеријску и свеколику подршку, вршећи тзв. изолацију бојишта, од границе до дубине од 20 до 30 километара, спречавајући било какво довођење наших снага или јаче груписање и јачи отпор.

Како су биле ешелониране те снаге?

Морам још једном да поновим да је агресор за операцију „Стрела“ ешелонирао снаге различите структуре, различите организације али све под командом НАТО-а. У првом њиховом ешелону били су, да тако кажем башибозлуци, терористи са простора КиМ који су, у 11 различитих логора широм Албаније, претходних 15-20 дана обучавани за напад на своју земљу, за напад на Србију. За њима су ишли страни плаћеници – муџахедини и припадници Бин Ладенове Ал - Каиде и страни инструктори који су имали задатак да силом оружја приморавају први ешелон да се не повуче, да једноставно иде преко државне границе, да губи главу, а преко њих ће они да наставе продор у дубину КиМ. Трећи ешелон су биле формацијске оружане снаге Албаније и оружане снаге НАТО пакта и механизоване јединице Италије, Француске, итд.

Изабрали су 9. април, уз пуни цинизам, јер је СРЈ у част великог православног празника, 6. априла прогласила вишедневно примирје. Користећи ту ситуацију, а и орографске и топографске предности тога дела државне границе (терен са њихове стране надишава нашу територију), могућности да дејствују по нашим снагама, рачунајући вероватно и на изненађење, они су кренули 9. априла уз такву ватрену подршку да је све горело у том првом појасу одбране, посебно на првим положајима наше одбране. Горело је и небо и земља. Многи од наших бранилаца назвали су то Вијетнамом у малом. На Јуничким планинама и делу Проклетиа снег је био изнад метра висине.

Истина о агресији

УПОТРЕБЉЕНО И ХЕМИЈСКО ОРУЖЈЕ

Са те стране границе, из Албаније, из ваздуха, а и са леђа, јаке снаге су ударале у леђа и у бок нашег другог ешало-на који је по дубини у односу на фронт био 10-15 километара. За све време тог напада, од 9. априла и наредних дана, НАТО пешадија, како ја зовем те снаге, дакле пету колону, терористе, директно је НАТО-у слала податке који су размештене наше јединице. О томе постоје релевантна докумената. Знамо како су све садејствовали. Заиста је то деловало као почетак пакла.

Јединице Приштинског корпуса су се у то време тежишно бавиле разбијањем терористичких снага широм Косова и Метохије, како би их онемогућили да спрече оперативни развој Корпуса, довођење нових снага ВЈ, мобилизацију и поседање положаја и рејона за одбрану. Дакле, у самом граничном појасу, који је у то време био ширине око 10 км и у граничном подручју, по дубини око 20 км, наше снаге су по бројности људи биле релативно недовољне. Оне су још увек биле груписане у тзв. борбене групе, а не у формацијске јединице – батаљоне и бригаде, јер у то време нисмо имали јединствени план одбране земље (ратни план), већ је на снази био План „Гром 4“ – спречавање упада мултинационалне бригаде НАТО-а из Македоније и Албаније на нашу земљу. Овде се не ради о једној бригади, већ се читав НАТО сјатио на простор две суседне државе и отпочео је прави тотални рат против наше земље. Зато кажемо да се у том тренутку Приштински корпус нашао у немогућој мисији и у стратегијској клопци. Па тај корпус, још по мирнодопској формацији, у оквиру јаким борбених група, искуствено и морално јаким, технички опремљених, али недовољних, био спречен да ефикасно заустави масовни копнени напад.

Како је изгледао борбени распоред наших снага и какав сте задатак имали у то време?

У првом ешелону, дуж саме границе, биле су углавном граничне јединице 53. граничног батаљона. То је неколико стотина војника у оквиру 3-4 карауле, појачаних са јединицама ПВО. Оне су прве прихватале борбу, sukcesивно пружале отпор, да би се друге јединице уводиле за спречавање дубљих продора. По дубини на 10 до 15 км биле су јединице ранга два моторизована батаљона, један из 125. моторизоване бригаде и 549. моторизоване бригаде, с тим што је сваки од њих имао задатак да брани правац Кошара и суседне правце, рецимо правац Морине који је тенкопроходан, а тактички је правац. У неком тренутку би могао да поприми карактер тактичко-оперативног правца. У таквим условима општег напада, крајње неповољне топографске ситуације, где граница надвишава све наше положаје, заиста је било тешко и претешко да можемо заштити сваку стопу.

Шта се даље дешавало? Одлука коман-

Недовољно се зна да је по дубини осам до десет километара агресор употребио и хемијске бојне отрове, дакле хемијско оружје, које је имало за последицу апатију, безвољност, остављање оружја поред себе, губитак воље, храбрости и одлучности, открио је ексклузивно за „Војни ветеран“ генерал Лазаревић.

Генерал Лазаревић: „Веровао сам у своје старешине и војнике“

данта Приштинског корпуса, дакле моја одлука, је била је усклађена са одлуком Команде Треће Армије, а команданта армије – са Штабом Врховне команде.

Ми нисмо имали задатак да одсудно бранимо границу од саме граничне линије, да изгине сви на првом положају, да бисмо сачували границу. Имали смо задатак да сачувамо живу силу и технику од масовних удара са дистанце и из ваздушног простора и од терористичких дејстава, да разбијемо терористичке снаге широм Космета и омогућимо ефикасну одбрану, да сачувамо становништво од погрома који је претио српском и неалбанском становништву, па и Албанцима лојалним држави и у крајњем да одбранимо државни интегритет и суверенитет, али уза-стопно – одбраном до неке, условно да кажемо, оперативне-стратегијске греде: Милановац планина - Сува Планина - Црнољева, а онда уз регруписавање и корпуса и ојачање другим јединицама ВЈ да кренемо у противудар и отерамо агресора са наше територије.

Непријатељ уништио сва чворишта везе

Оно што се десило 9. априла улази практично у историју ратовања јер смо променили и моју и одлуке виших командних инстанци. Променили смо заповест за одбрану земље коју сам већ формулисао и потписао, иако нисам добио заповест команданта армије и начелника Штаба Врховне команде, што је у војној теорији преседан. Једноставно нисам имао времена да чекам, а нико није очекивао да ће за-

падни свет да нас нападне тим и таквим снагама, тако да нико није могао сачини ратни план 10-15 година пре тога.

Када је дошло до копнене агресије уз страховиту ваздухопловну и артиљеријску подршку везе су биле у прекиду са првим појасом одбране. Непријатељ је првих дана агресије уништио сва чворишта стационарне везе, све поште у Метохији, а радио и радио-релејне везе је блокирао жестоки електронским ометањем. У јутарњим сатима нисам знао шта се дешава. Старешине са истуреног командног места (ИКМ), начелник Штаба Приштинског корпуса генерал Верољуб Живковић и оперативац потпуковник Горан Јевтовић написали су извештај негде између шест и пола седам изјутра. У току ноћи је кренула агресија. Потпуковник Тасић је силом прилика постао официр за везу. Он се пробио до мене и донео ми борбени извештај. Примио сам га око 12 или 13 сати. Видео сам да се десило велико зло на том простору одбране државне границе.

Шта је у том часу било пресудно за одлучност и организацију одбране?

–С обзиром на то да сам као официр ратне везе више година службовао у Призрену, познавао сам на који се начин може успоставити неку врсту везе и негде око 14 сати контактирао сам истурено командно место у Ђаковици. Добио сам прецизне информације, покушао да их смирим са поруком да остану чврсти, да свим средствима бранимо Србију и да нема повлачења. Тако сам променио заповест коју сам раније издао. Поручио сам им: држите

се, ми смо уз вас, долазимо, шаљемо појачање. Чак сам навео кога им све шаљем у појачање, што је њих на неки начин охрабрило. То стање расположења и реакцију на моју поруку су тих дана и записао.

За њих је то било толико делотворно, јер су схватили да их нисмо издали, да смо ту, па су још жешће одговарали на покушаје продора. Успели смо да ангажујемо и неколико авиона, да им пружимо директну ваздухопловну подршку, што је додатно ојачало њихов морал. Последња реч је у том разговору била: ДОЛАЗИМО!

Знали су да командант армије, генерал Небојша Павковић и ја крећемо према њима. Настале су борбе прса у прса. Бомбама су, као у филмовима, одбијали нападе помахниталих терориста, међу којима је било дрогираних... И странаца и црнаца... У раним јутарњим сатима 10. априла стигли смо до наших снага. Борбе су трајале свом жестином: хаубице енглеских, америчких и албанских ОС дејствовале су и по нама. Били смо засути тим пројектиlima. Са десне и леве стране положаја за одбрану, које су држали граничари, ангажовали смо друге јединице, ојачали тај део фронта, а онда смо узвратили свом силином и све те башибозлуке, тај први ешелон, заковали за почетне положаје, стабилизovali одбрану.

Борбе прса у прса

Те борбе нису престајале све до краја рата, са већим или мањим интензитетом.

Ванредни борбени извештај који сам путем курира добио 9. априла у рано поподне, описивао је Вијетнам у малом, борбе прса у прса, више хиљада агресорских снага јуришало је на фронту ширине 10-15 км. Непријатељ је дејствовао на правцу караула *Кошаре* - село *Кошаре* - Батуша - Јуник и Јабланица. Масним словима исписан је последњи пасус тог извештаја, а гласио је: Борбени морал је на висини, границу ћемо одбранити по сваку цену. Та реченица са ИКМ Корпуса мојих потчињених указује на јунаштво људи који у првом таласу одбране земље на Кошарама, условно речено, на том ширем фронту, говори колико су имали храбрости, колико су имали веру у то што бране светиње иза себе, колико су имали веру у своју команду Приштинског корпуса и Команду Треће армије, да неће остати сами. Спремни су били да се жртвују.

Одбрана Србије свим средствима била је, по свему судећи, дубоко уврежена у свест и срца бранилаца?

- И ја као командант корпуса и командант армије били смо спремни да изгинемо. Дошли смо у рејон Батуше. Засули су нас артиљеријским пројектиlima. А кренули смо из рејона Грачанице, централног дела Косова. Дошло је до стабилизације одбране, до општег појачаног расположења и ми смо тада, сви који смо се нашли на том делу фронта, прећутно донели одлуку да ћемо бранити Србију по сваку цену. Одлука нигде није била написана. Нисмо одлучивали на основу тога од кога се бранимо, већ које светиње иза нас бранимо. Пре свега бранимо хиљаде војника, у другом појасу одбране, становништво, бранимо Космет, бранимо Србију. Та ненаписана одлука да ћемо бранити Србију свим средствима, довело је до појединачних хероизама. Рецимо Тибор Церна који

је рекао да за ову земљу ваља гинути, касније једна наша добровољка из 125. бригаде, Слађана Карађорђевић, мајка шесторо деце, поручује: „И мртва ћу бранити Србију“. На хиљаде је таквих примера. Наш атлетичар Раичевић требало да је оде на припреме за олимпијаду у Атини. Рекао је „Не, ја морам ићи да браним Србију јер је у питању отаџбина“. Ти војници и старешине су се нашли у првом појасу одбране и Драгутин Димчевски и Душко Шљиванчанин и командири караула нашли су се готово у безизлазној ситуацији, али је иза њих и са њима била Команда Приштинског корпуса. Једноставно сачували смо фронт.

Извештаји ишли

до председника републике

Шта је пресудно утицало да та операција „Стрела 1“ није успела? Хоћу да споменем неизмерни хероизам свих наших бораца. У мојим у борбеним извештајима који су упућивани Команди Треће армије, а

Шта бисте издвојили од мера које су предузете да би агресија била заустављена?

-Сукцесивно смо ојачавали тај део фронта јер смо знали да непријатељ неће одустати. Фронт се ширио и лево и десно, па ће се у једном тренутку практично проширити на 60-80 километара, све до Паштрика и Коритника. Када говоримо о тим догађајима, нису то више само *Кошаре*, нити *Морина*, а ни караула *Павле Илић*, већ се фронт простире према Деви, Паштрику, Коритнику.

Моја оцена је да смо формирањем привремене јединице чији је назив Одред специјалних снага, пресудно донели стабилизацију на фронту. Дакле, наредно сам да се та јединица формира из састава 72. специјалне бригаде, 63. падобранске бригаде, 52. батаљона војне полиције и из неких других јединица. Одред је добио задатак да вештим маневрима, применом ратних лукавстава, нанесе што веће губитке агресору, да га што дубље врати на његову територију и тиме олакша поседање по-

Заплењено оружје од албанских терориста

тек касније сам сазнао да су ишли и до Штаба ВК, што није уобичајено, па и директно до председника државе. То није у складу са војном доктрином, али се сматрало да је било потребе да тако функционисе извештавање. У тим извештајима има и појединачних имена, имена тих јунака, са одбране тог дела фронта.

У једном тренутку терористи који су нас каменом могли гађати, ушли су у порушену караулу *Кошаре*. Ми нисмо били у Караули. Зграду су срушиле снаге НАТО-а. Када су они славили и приказали свету да су ушли на територију Космета, нормално је било да смо то спречили, јер смо артиљеријом ликвидирали преостале зидине карауле и све оне који су мислили да је то њихов бастион, да ће одатле да надиру. Завршили су тамо где су мислили да су освојили српску територију. Током агресије НАТО-а командант армије генерал Небојша Павковић је готово стално био на командном месту Приштинског корпуса. Повремено сам успевао и самостално да обиђем неку од јединица.

ложаја за одбрану наших јединица које су биле по дубини, а нису поселе први појас одбране у оквиру бригаде. Одред је бројао више стотина старешина и војника. Био је јачи од батаљона. О тој јединици се мало зна.

Сећам се неких обраћања падобранца. У то време мајор Илија Тодоров молио ме је да им дотуримо муницију јер имају само три до четири метка по човеку. Рекао сам им да сачувају два метка за себе, а два да испале у праве мете, јер се, због потпуне изолације бојишта, није могла дотурити муниција. Кога год да пошаљете као појачање, био је изложен јакој ватри. Послао сам, на пример, пуковника Трајковића, начелника обавештајног органа корпуса који је тешко рањен. Затим на првој линији одбране тешко је рањен мајор Душко Шљиванчанин. Да би лакше савлађивали простор, зато сам формирао тај одред. На караули *Морина* рањен је пушкомитраљезац, да би нашавши се у близини то оружје преузео пуковник Трајковић и наставио да одбија нападе терориста.

125. моторизована бригада у одбрани границе према Албанији

НЕПРОЛАЗНИ БЕДЕМ ХРАБРИХ БОРАЦА

Маскирање је стално спровођено јер је то било питање бити или не бити. Шта год смо поставили као мамац, у крајњем случај шерпе, лонце, балване па их усправимо, додамо гуме са стране, па нешто од метала да прави одсјај, то авиони НАТО-а гађају и погоде. Извиђају, извиђају, па гађају. Гађају и малу ватру ако је примете. Где смо ископали положаје током 1998. и 1999. године, све су преорали бомбама. Ако немамо ништа друго да их заварамо, ископамо нешто свеже да им привуче пажњу. Чим уоче, одмах у то гађају. Е колико су муниције утрошили без било каквих ефеката...

Део границе према Албанији у рејону карауле Кошаре бранили су и припадници 125. моторизоване бригаде. Та јединица после агресије одликована је Орденом народног хероја. Стога виђење догађаја и укупне ситуације команданта те јединице генерал-мајора у пензији Драгана Живановића, представља значајан извор за историју.

Пред почетак агресије НАТО-а на СРЈ у Албанији се врши прихват делова шиптарско терористичких снага (ШТС), извучених са простора Косова и Метохије, опремају се, распоређују и врши њихова обука у Куксу, Вицидољу, Тропоји и другим албанским местима, затим се доводе делови снага НАТО-а у широј рејон Тиране, интензивно се извиђају и прикупљају подаци о стању на територији Косова и Метохије, нарочито на обезбеђењу државне границе и граничном појасу.

На простору Метохије ШТС врше реорганизацију, маневар у простору и дејствују по снагама безбедности. У реорганизацији, обуци, маневру и дејствима добијају помоћ од инструктора-плаћеника и појединих верификатора. Општи је закључак да су ШТС после разбијања у јесен 1998. године, реорганизоване, опремљене и обучене уз подршку посматрача међународне заједнице, каже генерал-мајор у пензији Драган Живановић, у оно време командант 125. моторизоване бригаде са седиштем у Косовској Митровици и наставља:

У јеку дислокације ратних материјалних резерви

Део јединица ВЈ се ангажује у подршци снага МУП-а у борби против ШТС, а део врши обуку у простору, ради контроле територије и спречавања блокирања сопствених снага у мирнодопским локацијама. У јеку је и дислокација ратних материјалних резерви. Граничне јединице врше појачано обезбеђење државне границе и скоро свако-

Војници на положају у рејону карауле Кошаре

дневно воде борбу са деловима ШТС које се убацују из Албаније, или се извлаче на територију Албаније. Део јединица ВЈ ангажован је на дубинском обезбеђењу државне границе,

Посматрачи међународне заједнице врше непосредан увид у вежбове активности јединица ВЈ, без одобрења, затим прате извлачења и предислокацију ратних материјалних резерви, евидентирају распоред јединица ВЈ, снага МУП-а и објеката као и потенцијалних циљева бомбардовања НАТО-а, напомиње Живановић.

Свакодневно се прати ситуација код наших граничних јединица на обезбеђењу државне границе и откривају тачне позиције потенцијалних циљева,

Снаге НАТО-а под изговором хуманитарне акције на територији Албаније у збрињавању избеглица са Косова и Метохије под називом „Дуга“, ојачава снаге на око 6.000 људи, 36 тенкова, 20 оклопних транспортера, 18 вишесцевних бацача ракета, 20 хеликоптера типа „апач“ и других специјалних снага и средстава, под јединственом командом у Тирани.

Свакодневно се бомбардују објекти касарне, карауле, складишта, релејна чворишта, уређена КМ, уређени положаји за одбрану, јединице и средстава у простору од државне границе по читавој дубини територије.

Јединице ВЈ у садејству са снагама МУП-а Републике Србије настављају борбу против ШТС по плану Команде ПрК, што је у стварности захтевало ангажовање борбених група из свих бригада (из 125. мтбр укупно седам борбених група). Напуштају се рејони и објекти мирнодопске локације. Јединице „А“ формације претпочињавају касарне, складишта и издвојене објекте војно-територијалним јединицама, врши се мобилизација ратних јединица, организује се позадинско обезбеђење по ратној шеми, појачано се обезбеђује државна граница. Остварује се сарадња са органима локалне самоуправе на организацији живота и рада у ратним условима, врше се припреме за посудање одбрамбених рејона по заповести команданта Приштинског корпуса.

Под јединственом командом 2. пешадијске дивизије

Снаге за напад формиране углавном од терориста са Косова и Метохије који су се извукли у ранијем периоду, обучене, опремљене и под јединственом командом Команде 2. пешадијске дивизије ОС Албаније у спремности су за дејство. Укупно је ангажовано око 6.000 људи, које ће подржавати НАТО авијације и артиљерије 2. пешадијске дивизије ОС Албаније.

Снаге за напад ешелониране су на прав-

цу карауле *Кошаре*, снаге за демонстративни напад на правцу карауле *Морина*, снаге за обезбеђење и артиљеријску подршку у рејону села Падеке, односно села Кољде-ти, резерва у рејону језера између Тропоје у превоја Морина, са тенковском четом и снаге за командовање у Тропоји и села Падеке и истурено командно место у рејону објекта Маја е Уљеза тт.1822. ШТС на територији Метохије, у рејону Јабланице, Меје, Радонђићког језера јачине су око 300 терориста и група од око 20 терориста – у рејону с. Батуша и Шкоза.

Преформирање борбених група у формацијске јединице

У време напада 9. априла још увек су постојале борбене групе (укупно седам), од Бајгоре на падицама Копаоника преко Баранског луга до границе, то јест до Бабај гокса, код карауле *Митар Војиновић*. Границу, у ширем рејону карауле *Кошаре* бранило је око 130 људи из састава 53. граничног батаљона 2. борбена група из састава 125. мтбр, уз подршку корпусне артиљеријске групе у рејону Пуношевца. Предњи крај одбране није био успостављен. По плану је требало то да се реализује 10. априла у 6,00 часова, али смо добили одобрење команданта корпуса да то одложимо за 2-3 дана, како би преформирали борбене групе у формацијске јединице и имали довољно времена за подилажење предњем крају и довођење мобилисаних јединица правцем Косовска Митровица - Клина - Пећ - Дечане.

На дубинском обезбеђењу границе из 125 мтбр било је ангажовано око 250 људи распоређених од Дечана до с. Поношевац, из састава борбене групе број два (150 људи) и из састава 1. батаљона војне полиције – око 100 људи. Од подршке батерија Х-155 мм у рејону с. Поношевац и чета минобацача 120 мм у рејону с. Батуша,

Јединице 125.мтбр биле су у завршној фази преформирања, мобилизације и марша од Косовске Митровице до Дечана, у условима превласти у ваздушном простору снага НАТО-а. Делови јединица 125. мтбр су се у моменту напада налазиле у покрету од Косовске Митровице до Јуника. Део снага БГ-2 који је био задужен за дубинско обезбеђење државне границе, део снага ангажовао је у подршци јединицама у борби, напомиње Живановић.

Једно од питања које се намеће јесте непознаница зашто је за правац напада изабран баш онај који води преко карауле *Кошаре*?

-То је најпокривенији правац растињем и служи као маска и за заштиту нападача. То је правац којим су, током 1998. године и почетком 1999. године, прелазиле групе терориста и са једне и са друге стране, првенствено у циљу наоружавања. Он омогућава ефикасно осматрање са доминантних објеката током борбених дејстава. Полазни положај надвишава одбрамбени положај. Рејон је испресецан јаругама, уселима, вододеринама, које обезбеђују непријатељу комотно, безопасно и ефикасно склањање људства од дејства артиљерије и сигурно довођење свежих снага у већем броју. За браниоца постоји само један пут евакуације и снабдевања преко села Батуша, што је повољно за контролу и дејство нападача.

Ломити нападну моћ агресора

Временске (не)прилике су одговарале нападу јер је на највишим врховима био снег од 0,3 до 2 метра, а бели покривач у значајној мери умањује ефекат дејства артиљеријских пројектила. У близини су насеља Батуша, Јасић, Молић, Д. Морина, Дечане, и остала места према Ђаковици, без обзира што их је у том тренутку напустило становништво, али су могла послужити као базе за застанке, склоништа и као добри положаји за евентуалну одбрану ШТС. Првац је гравитирао према рејонима где су постојале ШТС, попут Јуничког поља (Река, Нец и Рамоц) на правцу: Јуник – Ђаковица,

Генерал-мајор у пензији
Драган Живановић

затим у рејону Барански луг и Радонђићког језера, на чија дејства је нападач увелико рачунао.

Одлуку су поткрепила и сазнања да су снаге на самој граници већ дуже времена у непромењеном саставу и са утврђеним редом поседана заседних рејона и места, што је установљено свакодневним извиђањем и прављењем варијанти сопствених дејстава и сходно томе увежбавани под руководством страних инструктора – специјалиста.

Први пут ШТС јачине око 6.000 бораца, са тенденцијом нарастања, стављене су под јединствену команду и подржане авијацијом НАТО-а, артиљеријом регуларних трупа ОС Албаније, предвођених искусним ратницима скупљеним из разних крајева света, подвлачи Живановић.

Циљ напада непријатеља био је да уз авио и артиљеријску подршку, енергичним нападом ШТС у првом ешалону пробију одбрану наших снага, споје се са остављеним деловима ШТС у рејону Меје и Баранског луга, овладају комуникацијом Дечане-Ђаковица, расеку снаге одбране у Метохији, створе услове за даља дејства и уништење наших снага.

Сукцесивно а убрзано поседанање положаја

-Наше снаге су имале задатак да ослонцем на уређене објекте, насељена места и маневром заштитите људство и материјално-техничка средства, у садејству са суседима и снагама МУП-а Р. Србије, одбраном од саме државне границе, уз масовно запречавање, спрече брз продор непријатеља у дубину одбране, да му леме нападну

моћ и зауставе га на линији: Пећ – Приштина, у висини Гребничке планине, чиме снагама Приштинског корпуса створити услове за противудар.

Напад непријатеља отпочео је 9. априла у раним јутарњим часовима уз артиљеријску подршку. Прво по рејонима карауле *Морина*, око пет часова, а затим по свим рејонима одбране-заседних места на правцу карауле *Кошаре*. Артиљеријска ватра из минобацача и хаубица из састава регуларних снага Републике Албаније је била веома прецизна и погађала положаје и појединачне заклоне наших снага. Ово говори да су у периоду припреме напада открили тачан распоред наших снага и положаја. Прецизност у руковању и реализацији артиљеријске ватре допринели су појединци и групе специјалних снага других земаља ангажованих на страни ШТС. Током каснијих дејстава прислушкивањем појединих непријатељских средстава везе установили смо да се ради о припадницима који су говорили италијански и француски. Након снажне артиљеријске припреме отпочео је напад копнених снага јачине око 1.500-2.000 припадника ШТС у првом ешалону и 3.000-4000 људи у другом ешалону. Напад се одвијао на правцима: (1) с. Љукај - објекат Маја Глава - објекат Шкоза, око 500 бораца; (2) Падеке - караула Кошаре -објекат Опљаз - с. Кошаре, око 300-500 бораца и (3) караула Падеж -објекат Раса е Кошарес тт. 1385, око 600-1000 бораца, наводи Живановић.

Уз веома енергичан и одсудан, може се са сигурношћу рећи херојски отпор, јединица 53. грб у рејону карауле *Кошаре*, јачине око 130 људи, са појачањем око 30 људи из састава 1. батаљона војне полиције, нападу су нанети велики губици и спречен продор у дубину наше територије. Непријатељ је успео да заузме само објекат Раса е Кошарес тт. 1385. Без обзира што је успео само овај објекат да заузме, он је пружао изузетне услове за успешан напад наредног дана, посебно што је тамо поставио минобацаче, бестрајне топове 82 мм и једноцевне противавионске топове 20мм.

Одсудна борба у захвату карауле Кошаре

- Већ 10. априла уводимо део јединица и то око 100 људи из бг 3 и око 100 људи из бг 2 из ширег рејона Јуника и око 100 људи из батаљона војне полиције. Следи сукцесивно улажење тих јединица. До 20. априла посели смо положаје испред Маја главе, Опљаз и Раса е кошарес. Непријатељ је претрпео осетне губитке, али је током ноћи то санирао и припремио свеже снаге за наставак напада.

Наше снага су исцрпљене, промрзле, са већим међупросторима, отежаним снабдевањем нарочито у муницији, успеле су да нанесу осетне губитке непријатељу, задрже се на линији: Љивади и Шабанит - рејон Опљаз (с. Кошаре) –глава - Маја глава.

Био је тежак дан за артиљерију. Мајор Димчевски је дошао поподне и до увече у систем одбране увезао део снага, а сутрадан увезао све снаге граничаре. Непријатељ је надирео у таласима. Дејствовао је артиљеријом, минобацачима, противавионским, противокопним 76 мм, бестрајним топовима и стрељачким наоружањем. Руководиоци на њиховим минобацачима, установили смо посредством средстава везе, били су Италијани док су посаде биле саста-

Брига о људима испољена путем санитетског обезбеђења **БОРБА ЗА СВАКИ ЖИВОТ**

Екипе Војне болнице Ниш током 1998. и 1999. године радиле су у сменама на Косову и Метохији. Њихова активност одвијала се у веома тешким условима, чинећи надљудске напоре како би се збринули рањени и болесни. Један од оних који су најчешће били на терену је пуковник, хирург Александар Петковић, који је први пут на ратиште отишао у Книн још 1992. године.

Екипе су формиране од хирурга, ортопеда анестезиолога, анестетичара инструментарке и медицинског техничара. Шеф екипе је увек био хирург. Имали смо и лекара који је само био веза између Команде Приштинског корпуса и војног санитета. Лечили смо припаднике војске и полиције. Поред малог бројног стања а великог срца, ми смо имали три екипе: у Призрену, Ђаковици и Косовској Митровици. Збринато је око 1700 повређених. Део рањеника транспортован је до нишке војне болнице и ВМА. Када би био већи број повређених, имали смо неколико аутобуса у којима смо уместо седишта уградили носила. У Призрену и Митровици наше екипе радиле су у медицинским центрима, казује Петковић и наставља:

У Призрену су колеге веома добро сарађивали са колегама у болници. Тамо су лечили и цивиле. Није био посебан протокол. Када су бомбардовали колону у Кориши, један од Ал-

Пуковник у пензији
Александар Петковић

банаца доживео је тешку повреду срца. Тада је војни хирург урадио операцију за анале медицине. Тај човек је хеликоптером пребачен на ВМА. И када је председник Белорусије Александар Лукашенко долазио у Београд, посетио је тог болесника. Није било повређеног коме нисмо пружили помоћ. Лечили смо чак и борце ОВК. О томе се зна и у Хагу. У Ђаковици смо од гарнизоне амбуланте направили хируршку амбуланту. Почели смо да оперишемо. То су прострелне,

устрелне ране, екстремитета, грудног коша, главе. Наша је била примарна хируршка обрада. Имали смо операциону салу, радили у веома импровизованим условима. Стерилисали смо у пољском аутоклаву, кога смо, иза амбуланте, ложили на дрва. Повређене смо углавном припремали за даљи транспорт. Два дана у седмици била су одређена за транспорт. Када смо 1998. први пут отишли на Космет, били смо са припадницима 63. падобранске бригаде. Тек када смо на

лицима тих људи видели маскирне боје схватили смо да је ситуација озбиљна. Једном се десило да Албанац треба да прими трансфузију. Албанци иначе немају обичај да дају крв. С обзиром на хитан случај, наши лекари су му дали течност што живот значи. Ето какви су били припадници ВЈ.

У Митровици, усред бела дана, авиони НАТО-а гађали зграду МУП-а. Био сам у шок-соби када се догодила прва де-

тонација бомбе, која ме је одбацила на зид собе. Враћамо кревете на места, кад оно још једна стравична експлозија бомбе. Тада је 67 особа повређено. У кругу болнице сјатила се цела Митровица...

Оперисао сам Албанку која је имала прострелну рану. Била је Припадница ОВК. Другом приликом у време рата сазнао неки Албанац да је доктор Петковић дошао у Митровицу. Служили је војску у Пироту 1981. године, где сам био лекар. Имајући поверење у мене, довео је дете од две године. Било је надувено као балон. Само што не пукне. Рекао сам му да дете мора хитно на дечију хирургију у Приштину. Одговорио ми је да нема горива за ауто. Позовем начелника Здравственог центра и обезбедим му возило за транспорт, казује Петковић.

Било је то тешко време у коме су вребале многе опасности, а лекарево искуство често било пресудно за спас живота.

Иде се на све или ништа. Да се испоштују сви медицински услови и правила. Стекао сам велико искуство у лечењу ратних рана. Нисам знао шта је дан а шта ноћ, шта је субота а шта недеља. Током агресије амбуланта је неколико пута мењала локацију. Стресови су били велики. На крају рата санитетска екипа се прикључила колони италијанске војке и тако изашла са простора Косова и Метохије, нагласио је пуковник у пензији Александар Петковић.

вљене од Немаца, сећа се генерал Живановић.

Ноћ 09/10. априла носила је доста неизвесности и зебњи. Неизвесност за припаднике 53. грб услед недовољне увезаности, непознавања тачног распореда непријатеља и свесности да им помоћ неће брзо стићи. Зебња код снага у дубини граничног појаса, посебно код командног кадра, због нејасне ситуације и могућег неповољног сценарија, а то је расецање одбрамбених снага у Метохији, омогућавања масовних авио удара снага НАТО-а и наношења великих губитака, које би у крајњем довеле у питање реализацију задатка, тј. одбрану Косова и Метохије.

Током ноћи припремљен је део снага јачине око два вода за помоћ снагама на караули Кошаре и то: на правцу караула Морина-Маја Глава и с. Батуша - караула Кошаре.

Другог дана борбених дејстава наставља се одсудна борба у захвату карауле Кошаре. Непријатељ је уводио свеже снаге, уз јаку и прецизну артиљеријску подршку и дејство снагама са објекта Раса е Кошарес успео да пред ноћ примора наше снаге да се извуку на резерве положаје у висини: Љивади и Шабанит - рејон Опљаз. Део снага за помоћ на правцу караула Морина - Маја

Глава није успео битније да помогне. Донекле су створени услови за конкретнију и ефикаснију артиљеријску подршку наших снага без обзира на претњу која је долазила од авијације НАТО-а. Ово је нарочито битно за објекат Маја глава који је делимично могао да се непосредно гађа.

Непријатељ је заузео објекат Раса е Кошарес, објекат Маја глава и караулу Кошаре. Снимак освајања карауле Кошаре је у вечерњим сатима емитован у етар, првенствено ради оправдања великих губитака на непријатељској страни при нападу.

Уништена диверзантско-терористичка група

-Треба истаћи да је и другог дана главни терет одбране у рејону карауле Кошаре поднео исти састав од претходног дана из 53. граничног батаљона и то без губитака.

Од 11. априла почиње постепено увођење делова снага 125. мтбр и ојачања Приштинског корпуса. Увођење снага се реализује по мери пристизања, опремања и организације за напад у циљу преузимања иницијативе и преотимања доминантних положаја.

У напад се уводе: 1/1.БВП, 2 чете 1/125.мтбр, 1 чета 2/125.мтбр и то све на

правцима од с. Батуша ка с. Кошаре и с. Батуша ка Маја Глави. Напади су трајали до 14. априла, када су услед снажног отпора непријатеља и довођења свежих снага, наше снаге заустављене. Нашле су се у неповољном положају у односу на непријатеља и њихове доминантне и надвишавајуће објекте. Наше снаге су поселе по дубини сигурнији положај који је омогућавао дејство и заштиту. Током напада на Маја Главу уништена је диверзантско-терористичка група у рејону објекта Шкоза јачине око 15 људи, која нам је задавала велике проблеме. Трећег дана је погинуло 10 наших бораца, што је последица тродневног ратовања у рекло би се немогућим условима и услед увођења свежих снага непријатеља на свим правцима, јаке авио и артиљеријске подршке и поселања доминантних - надвишавајућих објеката у односу на наше снаге.

Следеће увођење значајнијих снага (Одред специјалних снага, 72. спецбр и ЧВП/52.БВП) реализовано је од 16. до 20. априла. Главним снагама је нападано на леви бок непријатеља на правцу: Љивади и Шабанит - Раса е Кошарес, при чему су непријатељу нанети велики губици и достигло се на линију: подножје објекта Раса е Кошарес, рејон Опљаз и објекат Шкоза тт. 908. Помоћним снагама састава 63. падбр, део

Припадници 125. бригаде приликом окупљања 2017. године у Крушевцу

снага са карауле *Морина* и 1/125.мтбр нападано је на правцу: караула *Морина* – Маја Глава.

Тактика коју је примењивао непријатељ

Због погибје два командира чета, три командира вода и 21 војника (у периоду од 16. до 20. априла), рањавања начелника Штаба 63. падбр, није заузет објект Маја Глава, иако су наше снаге биле на 50 метара од главног бункера на врху виса. Непријатељ је стално уводио свеже снаге и то јаругама, усецима и увалама, које, због те специфичности, нису биле уочљиве нити су могле да се гађају артиљеријом.

Уочена тактика дејстава непријатеља била је следећа: ангажоване су шиптарске терористе са најмање искуства, али са непоколебљивим командирима и командантима који су на лицу места стрељали евентуалне дезертере; у другој линији су биле групе – јединице ШТС које су већ искусиле борбена дејства током 1988. и 1999. године; у трећој линији, у склоништима на територији Албаније, били су најокопелији терористи, углавном плаћеници који су интервенисали у крајњој нужди ради спасавања критичних положаја, рејона и ситуација. Ангажовали су и минобацаче на моторним возилима, такозване „Чарли“, констатује генерал Живановић.

У тим данима у борбама прса у прса уочено је да је код непријатељских снага ангажован одређен број страних плаћеника. Ликвидиран су један Арапин и двојица црнаца.

Ова линија је уз запрецавање, стална активна дејства у наредним данима уз херојску борбу свих бораца, уз осетне губитке држана све до 14. јуна 1999.године, тј. до повлачења наших јединица са територије Косова и Метохије.

Објект Мрчај послужио за извиђање

-У оквиру предузимања сталних активних дејстава од 10. маја вршен је напад на објект Мрчај тт.2250 и Маја е Зез. Током попо-

дневних часова услед сталног надлетања НАТО авијације, 125. мтбр је дејствовала топовима 20 мм, из рејона Љивади и Шабанит (1/3 за 500м). Као одговор на то авијација НАТО-а је у јутарњим часовима (11. 5. 1999. године) у два наврата бомбардовала наше положаје од Раса е Кошарес до Љивади и Шабанит у дужини од три километра. У сваком налету по шест кластер бомби. У првом налету није било последица, али је људство изашло из заклона и склоништа да би видело ефекте дејстава, где их је поклопио други талас. Последице по нас у том дану 13 погинулих од бомби НАТО-а. Ово је током рата био најтежи ударац за 125. мтбр.

Заузет је објект Мрчај тт. 2250 који је изврсно послужио за осматрање, руковање артиљеријском ватром и командовање. У исто време је дејствовао тенковски вод у рејону Раса е Кошарес који је нанео приличне губитке непријатељу, захваљујући постигнутом изненађењу. Наиме тамо је правцем с. Јуник - с. Ђоцај -с. Јасић - Жар колибе - Раса е кошарес доведен тенковски вод. Покрет је успешно реализован иако су авиони НАТО-а стално надлетали, извиђали и дејствовали. Постојала је реална опасност да НАТО дејствује ракетама навођених извором топлоте - ИЦ.

Дубина наше територије коју је држао непријатељ је на десном крају у рејону објекта Маја Глава од 100-200 метара, рејону Опљаз око два километра и објекту Раса е Кошарес дубини од 1,5 километара, наводи Живановић.

Посебно је било тешко било обезбедити ефикасно санитетско збрињавање због већег броја рањених. Када вод јачине око 30 људи има четири рањена борца мора се обезбедити од 8 до 16 бораца за пружање прве помоћи, извлачење и евакуацију рањеника и то у трајању од четири до шест часова. Због тога су од људства из састава позадинских јединица, цивилних лица из Пећи и јединица по дубини формиране прихватнице рањеника на самом предњем крају одбране.

Услед већег броја повређених и оболелих требало је извршити попуна јединица другим борцима и непосредним старешинама

до нивоа командира вода, чете. Једно од решења је ангажовање интервентних вода из дивизиона, оклопног батаљона и доброволца. Њихово ангажовање на објекту Раса е Кошарес је увелико стабилизовало прву линију борбених дејстава. Помоћ је стизала и од команде Приштинског корпуса у виду ванредних попуна војницима - добровољцима и старешинама.

Постигнут циљ одбране

Настојали смо да прилагодимо комплетно позадинско обезбеђење тако да борац у првој линији осети да је он центар обезбеђења. Ово није било лако али се сваки даном побољшавао систем, од снабдевања сувом храном, санитетским материјалом, муницијом и осталим потрештинама. Тежиште је дато на евакуацији и збрињавању повређених и оболелих, наглашава Живановић.

Време као атмосферска појава је отежавало извођење борбених дејстава, у виду суснежице, кише, снега који је на Раса е Кошарес почетком напада био и до једног метра висине и хладноћа, а нису постојали услови за склањање људства, ложење ватре, дотур топлих напитака и др.

Битка на Кошарама је доказ компетентне агресије на СРЈ реализоване кроз ваздушно-копнену битку од 9. априла до 14. јуна 1999. године. Одвијала се у условима даноноћне авиоподршке снага НАТО-а, уз артиљеријску и подршку пешадијских снага регуларних формација ОС Републике Албаније. Све време учествовањем у командовању и решавању критичних ситуација по нападача, пресудан утицај су имале снаге НАТО-а.

Није реализован постављен циљ агресије. Заузети су објекти који су по природи ствари били тешко одбрањиви. ШТС су претрпеле значајне губитке. Упорном одбраном уз примену активних дејстава, уз надљудске напоре, херојском борбом појединаца, група и јединица наше снаге су реализовале постављени циљ одбране.

Била је то борба за сваки педаљ наше земље.

Питамо команданта ко се све истакао у

одбрани границе у рејону карауле Кошаре.
- Сваки од војника и старешина има одређене заслуге, зависно од његове улоге у одбрани и места где се нашао током тих догађаја. Ако бих набројао оне који су најзаслужнији, постоји опасност да се о некога огре-

шим. Ево, на пример, похваљујем све артиљеријске посаде на топовима 122 мм, које су изврсно обавиле задатке. У једном тренутку док дејствују угледних три пара авиона А-10 како круже, да би их учили и дејствовали по њима. Командант дивизиона Јаковљевић ме пита шта да ради јер ће, како рече, бити белаја. Одговарам му:

дејствуј, дејствуј, критично је на предњем крају. И видим наилазе авиони, праве заокрете. Када сам проценио да је већ критично, наређујем му да повуче људство, а топове да остави на положају. После дејства авиона нико од артиљераца није ни огреботину задобио. А техника – само је на једној хаубици страдао крак.

Иницијативе и сналажење на терену

Другом приликом дејствовала је комплетна батерија ПВО топова. У једном тренутку авиони НАТО-а поклопили су три троцевна топа. Посаде и топови остали су затрпани. Тешко би ко поверовао да је било живих. Међутим, када смо их отрпали имали смо шта да видимо: сви су били живи и здрави. У поткопи-ма за заштиту било је довољно ваздуха.

Маскирање је стално спровођено јер је то било питање бити или не бити. Шта год смо поставили као мамац у крајњем случају шерпе, лонце, балване па их усправимо, додамо гуме са стране, па нешто од метала да прави одсјај, то авиони НАТО-а гађају и погоде. Извиђају, извиђају, па гађају. Гађају и малу ватру ако је примете. Где смо ископали положаје током 1998. и 1999. године, све су преорали бомбама. Ако немамо ништа друго да их заварам, ископамо нешто свеже да им привуче пажњу. Чим уче, одмах у то гађају. Е колико су муниције утрошили без било каквих ефеката...

А иницијатива и сналажење у тешким ситуацијама, тек то је прича за себе. При-

мера ради командир чете Мирко Бачевић добио је задатак да се пробије до Маја главе. Али када то није успео преко наше територије, пронашао је пут кроз албанске положаје и превео на одредиште 150 војника.

Једном војнику из Књажевца метак је прошао кроз перчин, а глава му остала читава.

Маневром штитили људство

На Раса е кошарес наши и непријатељи имали су положаје на само педесетак метара. Када је наш војник угледао пушкомитраљез у непријатељском рову, искочио је, пребацио се тамо, зграбио митраљез и донео га у наш ров. Ни њихови ни наши се у том часу нису снашли.

Једном поведем двојицу тројицу и испод Раша е кошарес да извиде ситуацију. Сиђу до Опљаза и донесу прецизне податке, нацртане на папиру. Обележили су места где се налази обезбеђење. Учили су код једне куће да се времена на време подигну неки поклопци, из којих се на платформама појаве митраљежи. Дејствују, па када заврше – поново се увуку у отворе. Донели су нам заиста драгоцене информације, испричао нам је генерал Живановић...

Бригада са ојачањима и подршком Приштинског корпуса успела је да одбрани своју зону одговорности, није дозволила изненађење и расецање територије. Од Кошара до Јуника стиже се за два три сата пешке, а од Јуника до Ђаковице како год хоћете. Да су непријатељске снаге потисле 125. бригаду према унутрашњости, та јединица би се нашла на брисаном простору. Тада би телих бомбама захватили снаге те бригаде. Чини се да су планери НАТО-а једва чекали да се 125. бригада нађе на отвореном простору.

- Није било лако у ратном гротлу при употреби средстава за масовно уништење сачувати људе и технику. Код карауле Мориана, уз предузете мере опреза и маскирања, активирани је мотор самохотке калибра 90 мм. Уочена је и прођена пројектилом којем за навођење служи термовизијска камера.

Ни за маневар у тим околностима није било велике могућности, али смо у задатим границама примењивали ту борбену радњу. Измештали смо људство. Скривали га. Гађали су нас и пројектилима са осиромашеним уранијумом. Таква места смо обележавали да људство тамо не залази, закључује генерал Живановић.

Авиони су летели на мањим висинама. Јуничке планине су од хиљаду и нешто до 2.500 м надморске висине. Када авиони пређу границу, одмах крећу у нагли успон.

КОШАРЕ

Кошаре су славна епонеја,
Као што су Козара и Дрина,
Што се збила крајем прошлог века.
Кад на српски ударише народ,
С' тврде земље и плавих висина.

Приштински их дочекао корпус,
И његова Сто двадесет пета,
Помаже јој Педесет и друга,
Педесет трећи гранични батаљон,
И једна храбра, падобранска чета.
Што своју земљу упорно брани.
На другој страни терористи,
Уз њих је пола Западног света,
Сви наши стари и нови душмани.

Ударили на Велики Петак,
Да нас рас'пну ко' Исуса Христа.
Авиони са неба нас туку,
А Шиптара, ко' на гори листа,
Подрику им пружа Албанија
Топовима великог калибра,
Из Тропоје и Бајрам Ђурија.

Па још ни то довољно им није,
Упрегоше и своје дужнике,
У Србији што одавно раде,
Против свога племена и рода,
Отпораше и колону пету,
Да одраде што они не могу.
Да што већу нанесу нам штету.

Хоће морал борцима да сруше,
Гласинама и лажима гнусним
Дезертере позивају стално,
Да напусте своје положаје,
Да уз наше непријатеље стану,
Да Шиптари могу да предахну.

* * *

Недалеко од Петровца села,
На падини старог винограда,
Затамни се небо од Призрена,
Убише јој сина Мирослава.
Младог борца а храброг војника.
Таквог борца дуго није било,
Донесе га сестра Драгојанка,
Добровољац Републике Српске,
Умотаног у шаторско крило.
Док Косана у Сомбору плаче,
Неко рече: „Удри те их јаче!“

Уз Молић Поток група хита,
Да помоћ пружи караули,
Да виде одакле жестоко туку,
Када толико снажно боли.
Јер она никако не може сама,
Нападу томе да одоли.

„Маја кошарес,“ висока кота,
Под снегом вечним зими и лети,
Ко' да нашим се борцима руга,
Козја стаза је стрма и дуга,
На њу је тешко поглед упрети,
А камо ли се на њу успети.

А снег је почео да се топи,
Под јаким пролећним сунцем,
Поточићни мали, силни и јаки,

Спајајући се, бујице праве,
Тутње низ брдо, пред собом руше,
Као у неком великом бесу,
Уз силну буку речице Ђуше,
Претећи да све нас однесу.

Ту нам погибе војник Никола,
А Срђана ранише тешико,
Поручник Мишић без нозе оста,
Шљиванчанин мајор, смрти измаче,
Рана му срећом, није дубока,
Ал' војник возач Стојановић,
Ту на месту мртвас паде,
Снајпер га погоди међу два ока.

Возило нагло низ брдо крену,
Да се у понор суноврати.
Али га задржа буква стара,
Па за њоме тужно остаде вечно,
С крвавим трагом мајора Душка,
С' Мирославим крвавим шлемом,
Што снајперска га проби пушка.

С' неба авиони крвнички туку,
Ко' ватрена помоћ за терористе,
Да нашим борцима умноже муку,
Док поручник Мишић у болу бунца,
Војник крај њега прест' о да дише.
А неки Срби НАТО зову,
Да ударају јаче и више.

* * *

Хаубице туку из Тропоје,
Ломе дрвце на двоје-троје,
Терористи у таласима иду,
Кидисали к'о да су луди,
Скутили их са разних страна,
Европе, Америке, Турске, Ирана.

Пробали тако више пута,
Талас по талас у истом дану,
Скоро им видимо крваве очи,
И дах што се у пару ствара,
Док трче знојни и преморени,
Ал' не узмичу, грабе уз страну.

Губитке силне трпили стално,
Од јаке ватре наших бораца,
До пола пута трчали храбро,
А затим почну да посустају,
Па назад, припрема за напад нови.
Па опет истим путем настављају.

Трајало тако више дана,
Било је безброј покушаја,
Да се пробију на нашу страну,
Да Ђаковицу заузму прво,
Па према Призрену и Приштини.
А затим Подујеву и Ђулану.

И тако свакога дана исто,
Док нас НАТО удара са неба,
Крволочна и велика сила,
А шиптари са земље кидишу,
Бранимо се одлучно и храбро,
Уз тактове наше нове химне,
„Не дамо те, отаџбину мила,“

Милош Ђошан,

Одбрана Србије од копнене агресије са простора Албаније

ИСПУЊЕНА ОБАВЕЗА ПРЕМА ОТАЏБИНИ

Много је знаних и незнаних јунака који су беспоговорно, храбро, непоколебљиво, чврсто, одлучно, зналачки и одсудно бранили државу и народ. Они су данас свуда око нас, скромни, достојанствени, тихи, горди и ненаметљиви. Само их треба препознати. Када смо неке од њих питали да ли би поново бранили Србију, сви су то потврдили, уз најчешћи додатак да би и држава бригом за здрављем и за њихов стандард требало да гради бољи односе.

На почетку рата 1999. године, тада поручнику Браниславу Митићу догодио се пех. Један балван који су он и војници углављивали као заштиту на положају, пао му је на ногу и сломио потколеницу. Када је, зарад указивања лекарске помоћи, полазио са положаја јединице, уочио је забринута лица војника и схватио да ће им недостајати. Теренским возилом до Ђаковице довезао га је колега капетан. Капетан који га је довезао, хтео је одмах да се врати у јединицу, али му је поручник добацио да ипак сачека, док се не констатује какве је тежине повреда. У тамошњој амбуланти стављен му је гипс. Чим је намештен гипс, поручник је дошао до возила и сео. Питао га капетан где да га вози.

-Па, у јединицу, био је неочекивани Браниславов одговор.

-Зар нећеш на кућно лечење, опет ће капетан?

Вратио се поручник у јединицу, војници му однекуда донели две различите штаке које је користио само 15 дана, а одмах после тога скинуо је гипс.

-Дању се готово нисмо кретали да не би одали положаје. Наиме, угажено лишће, возилима или као последица кретања гљуди утабаним стазама, био је поуздан траг до места где су браниоци. Често су наше положаје надлетале беспилотне летелице које су снимале сваки педаљ одбрамбене линије. Зато смо се кретали само ноћу, а ујутру смо на стазе до положаја и до земуница посипали траву и лишће, да се не би уочавали покрети, вели Митић.

Нема нерешивих ситуација

У таквим условима предузете мере имали су посебну специфичну тежину. Млађаном поручнику најважније је било да сачува животе својих војника. Примењивао је стога разне тактичке мере и поступке. Све оно што је научио. Чак је смислио и нешто што баш није довољно верификовано у војничкој пракси. Своје војнике распоређивао је тамо где не налажу правило и логику. Уместо да посаде минобацача (МБ) размести у јаругу, увек их је распоређивао на некаквом другачијем терену. Био је у праву јер је непријатељ по правилу гађао јаруге, а тамо није било никога.

Они су бранили Косово и Метохију у рејону карауле Кошаре

Свих 78 војника који су му поверени, вратио је на крају рата својим кућама. Једино су двојица била рањена.

-Имам обавезу према војницима да све што сам прошао ставим на папир. Преживели смо пакао јер смо се довијали на различите начине. Били смо кадри да се снађемо у свакој ситуацији. Када је наша трећа чета била „поклопљена“ касетним бомбама, део пута није био за кретање. Да не би неко страдао, нисам слао војнике по редовно следовање хране. Конзерве које смо добијали у претходном периоду пажљиво сам складиштио у једној кутији. Пре тога, мој бата, распремајући земуницу, хтео је да побаци конзерве. Ухватим га у том науму и питам где ће са конзервама, а он мени – хоће да их баца. Подвикнем му да их врати тамо одакле их је узео и да му више никада не падне напамет да баца било шта од исправне хране. Е када су касетне бомбе пресекле пут снабдевања храном, те конзерве су одиграле изузетну улогу. Делио сам их војницима по половину или четвртину, да преживе. Наредио сам и то да нико не сме да уђе у моју земуницу, јер би могао да се докопао конзерви. Говорио сам им: ко год је гладан, нека

мени каже, па ћу решити тај проблем, испричао нам је Бранислав.

Рат доноси многе догдовштине, посебно оне непредвиђене, али официр мора да буде спреман да одговарајуће реагује на све изазове.

-Непријатељ је стално покушавао да нас „напипа“. Кад сам схватио да нас траже пројектилима 82 мм, одем много даље од положаја и дигнем панику преко мотороле. Авиони високо. Ништа се не дешава. Тишина. После неког времена одапели су више граната у празан простор... Једном сам наредио да испалимо гранату ноћу јер је био захвалан циљ. Очекивао сам да ће нас „поклопити“, па сам наредио да сви оду у заклоне. Сутра изјутра изнад наших глава, промашивши нас, пројуррио је пројектил томахавк. Паклено искуство.

Два лажна топа од коњских кола

Какво сте маскирали положаје, пи-тамо га.

-С времена на време правили смо лажне положаје. Да видите само како су пројектили завршавали у земљи. Правили

Бранислав Митић

Јован Миловановић

Игор Костов

Далибор Трајковић

смо, на пример, два лажна топа од коњских копа. Сниме то душмани из авиона и туку те положаје. Били смо на надморској висини од хиљаду и више метара, каже мајор Бранислав Митић, у време агресије поручник.

Беспилотне летелице често су ниско лете. Да ли сте покушавали да их оборите? -Не, нисмо их гађали јер су лете на

од 23,30 све до јутра бомбардовали авиони НАТО-а, наводи Ивица.

Потпоручник Леовац симбол официрске части

Војник Игор Костов припада јунској партији која је у војску ступила у јуну 1998. године. Он памти дан када је караула *Кошаре* нападнута.

-Те ноћи обављао сам дужност помоћника дежурног. Још раније смо били исељени из карауле. Чак смо и кухињу исељили. Посредством мотороле чуо сам добро да је суседна караула *Морина* нападнута. Одмах сам пробудио командира карауле Дејана Агочевића. Позвао је телефоном, али је то трајало кратко јер су mine почеле да падају на нашу караулу. Моје место за одбрану било је испред зграде, на око 100 метара од улаза у караулу. Били су ровови за стојећи став. Жестоки обрачун. Другови чији је тамо био распоред отишли су у рејон старе карауле...

Питамо га да ли је у то време осећао страх?

-Нема човека у којем се не јави страх. Код некога мање, код других више. Били смо младићи од 20, 21. године. Добри другари. Давали смо све од себе да извршимо ратне задатке. Наша парола је била: нема предаје, нема повлачења! Често нас је делило само 100 метара од терориста. Чак смо размењивали неке речи. Упорно су нудили да се предамо, гарантујући нам безбедност.

Једна група терориста је тих дана убачена на нашу територију. Друга се вратила на полазне положаје. Имали су „спаваче“ у околним селима. Само су чекали сигнал да отпочну са диверзантским акцијама.

Потпоручник Предраг Леовац симбол је херојства и официрске части. Током 1998. године тешко су га ранили терористи, па је време за опоравак проводио код родитеља. Када је нападнута наша земља, похитао је у јединицу. А био је на боловању, није могао да једе и пије, а вратио се својој јединици. Био је командир вода за ин-

ПОГИНУЛИ ВОЈНИЦИ И СТАРЕШИНА ИЗ 53. ГРАНИЧНОГ БАТАЉОНА

Њима дугује Србија. Дали су највредније што су имали – своје животе, да би наша земља била слободна. Не смемо никада да их заборавимо.

Бјелобрк Јосипа Дарко, војник, Бач, Божић Бошка Миленко, војник, Лаћарак, Сремска Митровица, Богосављевић Братислава Иван, војник, Крушевац, Богосављевић Милана Предраг, војник, Лебане, Леовац Мила Предраг, потпоручник, Пљевља, Милићевић Животија Драган, војник, Трстеник, Мисирлић Огњена Дејан, в.о. Берково, Клина, Стојановић Миодрага Мирослав, војник, Лесковац, Васојевић Груја Иван, водник на привременом раду из ВП 5542 Ужице, из Сјенице, Крунић Тиосава Славко, војник, село Каменица, Горњи Милановац.

неколико стотина метара изнад нас. Владала је војничка дисциплина, нисмо смели да откривамо положаје. Строго смо се придржавали мера безбедности и заштите.

Иван Милосављевић, возач из Владичиног Хана, био је припадник у 125. мтбр, то јест војник у 3. чети 3. батаљона. Тим батаљоном командовао је мајор Мирко Бачевић, а четом поручник Ивица Петковић. -Чим је јављено да су нападнуте карауле *Морина* и *Кошаре* наша јединица кренула је према граници са Албанијом. Стигли смо у току ноћи 9/10. април. Најпре су нас разместили по кућама, да би нас дан касније разместили на узвишење Маја глава. Добро се сећам тешке борбе у којој се командир чете Ивица Нешковић, извадивши осигурач, придигао да баци бомбу, када га је покосио непријатељски рафал. Не може ни да се заборави ноћ, када су нас

Календар догађаја

ЧИЊЕНИЦЕ ЗА ИСТОРИЈУ

(Рађено на основу реконструкције дела извештаја и сећања актера догађаја)

10. 4. 1999.

Са територије Албаније непријатељ је 9. 4. извршио напад у рејону карауле *Кошаре*. Борбе су вођене од 4,15 часова (9. 4.) па до 18 часова (10. 4.) Јутро је, потом, било лично мирно, са повременим отварањем ватре са положаја шиптарско-терористичких снага (ШТС) према положајима граничара. Било је јасно да после регруписавања снага, с оне стране границе спремају напад. Ради се о обученој групи коју су припремали немачки инструктори, убаченој са територије РА поред припадника 53. грб. У одбрани ангажовано је и 30 добровољаца из 125 мтбр.

Око подне непријатељ јаким артиљеријском ватром разних калибара почео је да дејствује по рејону одбране граничара на Глави Ц-3/4 и Маја глави Ц-4, а онда је предузет страховити пешадијски напад бројчано надмоћнијег непријатеља. Храбри граничари дали су јак отпор непријатељу, сукобисно му наносећи велике губитке. Водник Владан Аврамовић са 25 бораца на Ц-4, одолевао је нападима до 15 часова, а онда, због нестанка муниције, повлачи се са борцима према Опљазу и с. Кошаре.

У рејону Главе Ц-3/4, и даље се води борба. Ситуација је веома тешка, нико не долази у помоћ, постоји могућност да граничари буду окружени... Због веома сложене ситуације, како би сачували животе бораца и одбранили територију, заменик команданта 53. грб у 18 часова наређује извлачење у рејону Опљаза, где су предвиђени резервни положаји за одбрану. Повлачење је извршено под јаким ватром непријатеља. У тој борби 10. 4. граничари нису имали рањених и погинулих бораца, а непријатељу су нанели велике губитке. Након нашег повлачења ШТС снаге долазе у караулу *Кошаре* после 18 часова. У сукобима, није било последица по наше снаге. Предузимају се мере да се људство заштити од дејства непријатељске артиљерије.

Око 24.00 часова 9. 4. дошло је до стабилизације стања.

11. 4.

Непријатељ је испољио дејство по нашим снагама у рејону карауле *Кошаре* и *Морина* и том приликом је запосео караулу *Кошаре*.

Непријатељ наставља дејства у рејону Опљаза. У раним јутарњим часовима 11. 4. заменик команданта грб, са командиром чете ка-

Ивица Михајловић

Миленко Марић

Милорад Арсенијевић

Драгутин Димчевски

тервенције. Тог 9. априла кренуо је возилом на караулу *Морина* и ту се разместио вод у кућама, да би се људи одморили и осушили јер су били изложени киши. Није могао да их ухвати сан. Циљ је 10. априла био објекат Ц-4 Маја глава. Пре свитања кренули су према брду Каменица. Убрзо је дошло до сукоба...

-Леовац је био спортски тип, није пио ни пушио. Предводећи јединицу 11. априла, покушао је да изађе на Ц-4 Маја глава. У жестокој борби ликвидирали су неколико терориста. Терористи упорно кидишу. Двојица војника Симо Поповић и Радиша Илић кренула су да донесу муницију и храну. Налетели на заседу и погинули. Потом се Леовац спустио у Батушу и тамо преноћио. Сутрадан се поново пребације у рејон карауле *Морина*. Опет се враћају и крећу на Маја главу. Извукли су једног војника. Упадају у заседу. Враћају се на полазни положај. Леовац добија наређење да мора да заузме тачку Ц-4. Само је рекао да ће повести искусне борце. Раме уз раме са њим је кренуо Златко Костић. Онда је у љутој борби ра-

њен. Извукао га је Златко. И пушку му је понио. Леовац је тешко рањен стигао до Батуше. Одатле је јављено да је преминуо од последица рањавања. После рата био сам у породици Леовац, отишао на његов гроб, запалио свећу. Једна улица у родним Пљењима добила је његово име. И једна караула у Црној Гори према Албанији, такође. Био је изузетан старешина, испричао нам је потпуковник у пензији Драгутин Димчевски.

Без купања 37 дугих дана

Он је (Димчевски) све време рата водио лични дневник који ће једнога дана угледати светло дана.

„Субота (15. 5.), у рову сам са својим војницима. Немамо могућности укупно 37 дана да се окупам, сем што се заперемо у потоку. Свакодневно сам слао захтев да ми претпостављени у томе помогну. Под непрестаним смо дејством непријатеља. Борбени морал успевам да обезбедим обиласком сваког војника и старешину на положају. Не знам докле ћу да издржим, јер негоду-

ју што немају одмор и смене на положајима. У 11 сати на нас су испале три МБ мине. Гвозден Галовић, Драган Таталовић и Горан Петовић, лакше су рањени.

Недеља (16. 5) на положају. Под сталним смо дејством непријатеља. Сунчано је и мирно, али се сваког тренутка очекује дејство са висова. Тражио сам попуна од десетак војника, да бих обезбедио људима одмор“...

Далибор Трајковић, био је на редовном одслужењу војног рока септембра 1998. године. Обуку је завршио у Зајечару, па је остао на дообуци за десетара. Са децембарском класом отишао је на Космет. У марту, пред агресију, распоређен је на караулу *Генерал Павле Илић*. Врх Мрчај, изнад Кошара. То је изнад Маја Главе Ц-4. Осматрање терена извиђање. Од тачке 403. према Ђеравици терен надишава загранични појас према Албанији. Јасно се могло осматрати из ровова и са стена. Чак је, да осмотри рејон, долазио и генерал Владимир Лазаревић.

-Када смо изашли горе, крајем марта,

петаном Микицом Ковачевићем и водником Иваном Васојевићем извидели су положаја и посели положаје југоисточно од Раса е кошарес – поток Гуша, где су почели са утврђивањем.

Део снага са водником Сашом Радојевићем и водником Владаном Аврамовићем налазе се у дубини иза изабране прве линије одбране ради предах, и спремни за поседане положаја. Око 9 часова долази вод војне полиције ВЈ. Добили су задатак да иду на Љивади и шабанит, одакле треба да заузму Раса е кошарес. Њима за водича одређен је војник-граничар Драган Димитров који познаје терен. Прецизно му је заменик команданта батаљона издао задатак којим правцем да се крећу, како би избегли евентуално изненађење, и по пристизању да се јаве старијем воднику Мирку Мајкићу, командиру у том рејону. Због прекида радиовеза мајор Драгутин Димчевски одлази са војником Будом Шљивићем и доводи борбену групу водника Аврамовића на положај.

Око 11 часова јаке непријатељске снаге (око 1500 људи) из ширег простора Тропоје, уз снажну арт. подршку на правцу карауле *Морина* и *Кошаре* извршиле су напад са циљем дубљих продора на територију СРЈ. До 14 часова део ШТС је на правцу карауле *Кошаре* успео да продоре за 500 метара у дубину наше територије, користећи доминантне положаје, где су заустављени. Напад ШТС је интензивно праћен од стране снага НАТО-а. Ангажовањем наших снага спречен је продор непријатеља у ду-

бину територије, нанети су му значајни губици, а најжешће се борбе воде у рејону карауле *Кошаре*.

Након пристизања на положај долази до напада ШТС на борце водника Васојевића и борце који су у међувремену тамо пристигли. Прихватили су борбу. Погинуло је пет бранилаца, од тога један подофицир, четири војника и један војни обвезник. У рејону Љивади и шабанит, а рањено је осам војника. У рејону Опљаза поседнути су први положај 11. 4, други положај 12. 4, трећи 14. 4. и четврти 20. 04, на коме су остали до 14. 6, када су се по наређењу повукли са успешно одбрањене територије.

У току 10 на 11. 4. настављене су борбе са већом групом ШТС која се убацила са територије Албаније. Чињеница да су ШТС у току дана (10. 4.) успеле да потисну делове 53. грб са државне границе и избиле у рејон Раса е кошарес, имала је значење намере непријатеља да у току ноћи 10. на 11. 4. и по дану 11. 4. продру што дубље на територију СРЈ, да прихвате ШТС са Косова и Метохије, да створе језгра и обезбеде пролаз копненим снагама НАТО-а. Процена је да је убачена група јачине 300-400 људи добро обучених и наоружаних, а према неким индикаторима је постојала могућност да међу ШТС има и муџахедина.

Командант 125. мтбр наредио је настављање дејстава на расецању и разбијању ШТС у ширем рејону Раса е кошарес, уништити те снаге, а потом делом снага 53. грб посести ка-

раулу *Кошаре* и граничну линију и не дозволити ШТС прелаз на територију СРЈ.

12.4.

ШТС јачине 300 до 400 људи, у току последња 24 часа, успели су да овладају делом територије СРЈ и избију на линију Опљаз - Раса е кошарес, на којој врше утврђивање уз подршку МБ и артиљерије са територије Албаније. Спремни су да се боре до краја. Рејон Опљаза нису заузели.

У току ноћи 11. на 12. 4 уочено је да се врши дотур и снабдевање муницијом са територије Републике Албаније (РА), а вероватно и попуна губитака у људству. У циљу уништења ШТС и повратка изгубљеног дела територије у борбу су од 18 часова 12. 4. уведена још и 310 доброволца пристиглих у с. Јуник.

Одлука команданта: Обухватним дејством извршити окружење ШТС уништити их, повратити изгубљени део државне границе, посести караулу *Кошаре* и не дозволити ШТС прелаз на територију СРЈ.

Агресије са територије Републике Албаније је у току дана настављена на фронту караула *Митар Војиновић* и *Кошаре*, у одсеку одговорности 53. гран. батаљона. Агресију ШТС подржавају регуларне јединице Војске РА и јаком ваздухопловном подршком снага НАТО-а. И поред продора непријатеља око 500 метара у дубину територије СРЈ, спречен је даљи продор и извршена стабилизација одбране.

У току 11. 4. непријатељ је појачао дејство у рејонима караула *Кошаре* и *Морина* и извршио је прегруписавање снага. Борбе и даље

тамо је било 3,5 м снега. Пробили смо се дуго. Требало је да изађемо први, да нам не заузму тај положај. После Ђеравице то је највиши врх. Укопали смо се за стојећи став. Нема растиња ни да зубе прочитамо. Само ситне сипљиве стене. Нисмо могли да дођемо до тла. Било је и пећина. Непријатљ је имао изузетно велике активности. Видели смо како довлаче оружје и муницију. Нисмо ватром откривали наше положаје. Били смо као невидљива осматрачница. Горе су изишла два наша одељена. После је време било све боље и боље. Храна је дотурана све док није почела агресија. Воду смо добијали из снега. Има и једна речича изнад Мрчаја. Нисмо имали хлеба, живели смо само на конзервама, прича Далибор, који данас живи само од инвалидине.

Кад је отпочела копнена агресија, нон-стоп су непријатељи гађали тај рејон. У првим нападима учествовало је 700 до 900 терориста који су се кретали према пределу Мрчај и наниже према Дечанима.

-Те вечери сам био ја на положају. Са мном још 14 војника. Било је све минирано. Имали смо пролаз за наше снаге. Један испод коте Мрчај. Ту су циркулисали припадници 72. и 63. бригаде. Негде пред крај маја, на нашу територију су ушле делта снаге. Мислили смо да су америчке, а заправо су то биле албанске снаге... Потом су нас гађали из авиона. Било је то у вечерњим и раним јутарњим часовима. Летели су ниско. Авио-бомбом рањени смо нас петорица. Претпоставили су да ћемо се повући према пећинама, па су све поравнали, а ми смо се повлачили према Ђеравици. Гађали су и напалм бомбама. Било је страшно бомбардовање. Кад престане авионски напад, креће пешадија, испричао нам је Далибор који је 60 одсто инвалид.

трају. Део 53. грб се претпочињава 125. мтбр (1. чета) а други део 549. мтбр (2. чета).

13.4.

И поред јаке концентрације снага непријатеља у граничном подручју, користећи јаку арт. и авиоподршку, спречен је даљи продор у дубину територије СРЈ. Део снага непријатеља (њих око 1000) запосео је доминантне тачке на самој граничној линији и неколико стотина метара у дубини територије СРЈ у ширем рејону карауле *Кошаре*. Јединице 125. мтбр су са дела објекта одбациле непријатеља, настоје да развију снаге агресора и у потпуности га потисну са територије СРЈ.

14.4.

У току дана ШТС у ширем рејону Раса е кошарес пружају јак отпор свесни највероватније да се налазе у окружењу. У току читаве ноћи и дана из рејона распореда јединица чуо се звук авијације НАТО-а. Јединице 125. мтбр, уз подршку артиљерије и обухват снага ШТС с леђа, која се налазе на објекту Раша е кошарес извршиле су стезање обруча и требало је да се у току дана снаге ШТС расеку и униште.

Настављене су борбе са снагама агресора дуж граничне линије у ширем рејону карауле *Кошара* и *Морина*. Воде се жестоке борбе посебно у рејону карауле *Кошаре*. Тежиште наших снага је одбијање напада ШТС на граници, њихово расецање и уништење у рејону карауле *Кошаре*.

15.4.

ШТС, после преласка државне границе у ширем рејону карауле *Кошаре*, оствареног контакта са јединицама бригаде и делимичног

ДИКТАФОНОМ У ШПИЈУНАЖУ

Пре агресије инострани војни представници са Запада с времена на време, крстарили су Косметом. Покушавали су да се нађу и тамо где су распоређене наше јединице, то јест где је забрањен приступ. Једнога од њих зауставили су војници. Он бахато рече: могу да ходам где год хоћу. Наш официр му потом показа на ђувик и рече да се тамо налази митраљез.

Из џипа тог изасланика одбране, када је отворио врата, испао је диктафон. Убрзо је напустио положаје, не приметивши да је „посејао“ диктафон. Касније, у штабу наше јединице, преслушано је све што је снимљено тим уређајем. Изасланик је у микрофон диктафона говорио све што је видео на Космету, а тиче се војске.

Занимљиво је да после није ни питао да ли је, можда, диктафон негде пронађен.

Напад за нападом терориста

Ивица Мијаловић из Врања био је војник у извиђачко-диверзантској чети из Ниша, као ојачање.

-Моја јединица је била на положају у близини карауле *Кошаре*. Све време до краја рата у саставу граничног батаљона. Нема спавања, само дремање. Један од седморице нас морао је да буде будан. Кретали смо се прикривено. Аутоматска пушка и колико хране и муниције можемо да понесемо. Ако потрошиш храну или муницију нема ко да те снабде. Нисмо смели да пуцамо према територији Албаније.

окружења, под окриљем ноћи убацили су са територије РА нове снаге. Убачене ШТС су и веома добро наоружане и опремљене, уз подршку МБ и арт. ватре запоседају доминантне објекте и коте, одакле контролишу већи простор, врше отварање ватре на наше снаге са крајњих одстојања што нашим јединицама представља проблем за повратак на привремено изгубљене положаје. Извршено је пре-групписавање наших снага. Поред јединица у непосредном додиру са ШТС, у ширем рејону Кошара уведене су и јединице војне полиције, извиђачке јединице и група добровољаца, а све у циљу окружења и уништења ШТС.

У току дана настављене су борбе са ШТС у рејону карауле *Кошаре* и стварани услови за потпуно разбијање и уништење снага непријатеља, као и стварање услова за стабилизацију одбране на државној граници са тежиштем у ширем рејону караула *Кошаре* и *Морина*.

Одлука команданта: наставити са потпуним окружењем ШТС, приступити њиховом потпуном уништењу, посести положаје на државној граници, извршити стабилизацију стања и спречити убацивање ШТС са територије Албаније.

16.4.

Непријатељске снаге јачине 300 до 400 људи, које су се услед дејства снага 125. мтбр нашле у делимичном окружењу, настављају да пружају јак отпор, свесни чињенице да им прети потпуно окружење и уништење. И даље држе доминантне објекте на земљишту, примењујући тактику дејства на наше снаге по група-

Било је случаја да са раздаљине од два метра неко пуца у мене и промаши ме.

Људи који су били директно изложени борбеним дејствима имају психичке проблеме. Не посвећује им се довољно пажње. Доживео сам посттрауматски стресни поремећај. Морао сам да обезбедим психотерапију о свом трошку. Држава мора више да брине о својим браниоцима. Холандија има одмаралиште за ратне ветеране, а није ратовала. Имам средњошколско образовање и нигде не радим.

Марић Миленко је из Остружнице. Напунио је 39 година. Ради као металостругар на сурчинском аеродрому. Отац и мајка му преминули. Остао је сам.

-Једном смо два дана водили борбу. На нас четрдесетак граничара кренуло је око 1.000 терориста. Замислите 25 на једнога. На Раса е кошарес. Са осматрачнице сам видео Тропоју, Бајрам Џури... Око 9 ујутру кренули су да гађају артиљеријом. Одбили смо први напад. Онда су наставили још жешће артиљеријом. Набасао сам недавно на једног Шиптара. Његови дошли да купују стоку. Причао о рату. Остао је без руке. Оца му убили његови, није хтео да узме пушку, вели Миленко и наставља:

СКИНУЛИ АЛБАНЦИМА ЗАСТАВУ

Пре агресије на СРЈ на граници су се догађале и неуобичајене ствари. Два водника, извиђачи-диверзанти на испомоћи, једне ноћи 1998. године отишли су преко границе и скинули заставу са јарбола албанске карауле. Била је зима. Албанци су спавали чврстим сном. Због тог експреса водници су били укорењени.

ма јачине 8 до 12 људи. Почели су да уводе свеже снаге са територије РА. Процена је да их има 700 до 800. У рејону к. *Кошаре* уочени су ватрени положаји МБ 82 мм који дејствују на наше снаге. ШТС врше интензивно утврђивање достигнутих положаја, како би омили дејство наше артиљерије и МБ. Дозвољавају нашим снагама прилаз на одстојању од 50 до 100 метара, а затим дејствују из утврђених заклона и бункера. Поред јединица у непосредном додиру врши се ново прегрупписавање снага и поред јединица у непосредном додиру са ШТС. У борбу се уводе јединице специјалне бригаде и батаљона војне полиције, како би се наставило потискивање ШТС са доминантних положаја.

Услед примене такве тактике, наносе осетне губитке нашим снагама.

Ангажовањем одреда за специјална дејства у току дана стабилизовано је стање на фронту између караула *Морине* и *Кошаре*, врши се предузимање мера да се снаге агресора тотално разбију и протерају са наше територије. Померањем јединица у оквиру рејона размештаја, обезбеђује се заштита снага и средства од дејства НАТО агресора.

17.4.

ШТС са доминантних објеката, потпомогнуто ватром МБ и артиљерије, са територије РА, и поред губитака, пружају врло јак отпор. Инжињеријски су добро уредили положаје и тешко их је потиснути унутар РА. Због немогућности овладавања привремено запоседнутих положаја 125. мтбр прелази у одбрану. На достигнутој линији врши инжињеријско уређење

Војници са карауле Кошаре испред зграде у којој су проводили време између два граничарска задатка

Ако затреба поново ће пушку у руке

-Имао сам аутомат и снајпер. Бомбе, мине и метак - ко може колико да понесе. Били смо граничари. Гелер у ногу погодио колегу. Звао ме именом да ми саопшти како је рањен. А онда се огласио неки Албанац, обраћајући ми се презименом, да се предам... Они кренули, ја бацити две бомбе и чујем јауке... Сви смо били као један. И војници и подофицири и официри. Нису били односи као у касарни. Зависили смо једни од других. Шалили се о свему. Да су знали колико нас има, брзо би нас прегазили.

Да ли би поново отишао на Кошаре?
-Волео бих да изађем бар још једном на Кошаре, одговара Миленко.

Војник Милорад Арсенијевић рањен је од минобацачке ватре. О данима проведе-ним на караули говори у суперлативима.

-Било нам је лепо. Стекао сам добре другове и кума Југослава Зорића. Најтежи тренутак ми је био када сам у једном дану изгубио шест другова. Никада нисам размишљао да се не борим. Поново би се борио када би нас неко напао, подвлачи Милорад.

* * *

Историја нам се понавља. Заборављају се људи који су дали велики допринос одбрани земље. И даље не учимо на грешкама.

Заључујући серију текстова о браниоцима отаџбине у рејону карауле Кошаре, у пројекту који је подржало Министарство

СПОМЕН – СОБА

У крушевачкој касарни у спомен расформираној 125. моторизованој бригади уређена је Спомен-соба. Тамо се чувају многи експонати: од разноврсног наоружања заплењеног од шиптарско-терористичких снага, затим предмета које су даривале породице погинулих припадника прослављене бригаде, па фотографије из времена агресије и још много тога. У једној од витрина је и пиштољ капетана Драгана Матића који је погинуо другог дана агресије од бомби НАТО-а.

Са посебним пијететом чувају се портрети погинулих припадника у агресији НАТО-а. Изложене су и радне карте из операција вођених током рата 1999. године. На почасном месту је Орден народног хероја, којим је одликована та јединица 1999. године. Недостаје ратна застава која се чува у Војном музеју у Београду. Ускоро се очекује да Спомен-собу 125 мтбр украси реплика ратне заставе.

Из богате поставке се сазнаје да је 125. бригада три пута проглашавана најбољом у 3. армији. Изложена су и борбена документа из 1999. године. На посебном панелу су и фотографије свих команданата 125. бригаде.

одбране Србије, навешћемо текст из Књиге утисака у Спомен-соби 125. моторизоване бригаде:

„Јунаци, браћо, отаџбини сте дали све што сте имали. Задужили нас да бранимо ваше трајање. И трајаћете док је сунца, клетве косовске и српског имена“.

Приредио:
Звонимир Пешић
Милен Чуљић

и утврђивање положаја.

Одлука команданта: делом снага прећи у одбрану и приступити утврђивању достигнуте линије. Одустало се од намере да се поврати Маја глава јер је тамо било више од 200 забарикадираних терориста, који су у земуници имали резерве хране и муниције.

18. 4.

ШТС су добро утврђене. Уводе свеже и одморне снаге и са положаја не дејствују на наше снаге.

Ангажују се припадници 72. специјалне бригаде, 63. падобранске бригаде и баталјон војне полиције.

19. на 20. 4.

И даље ШТС пружају јак отпор у р. Маја глава и Раша е кошарес и поред јаког притиска одреда из 72. специјалне и 63. падобранске. ШТС са поменутих објеката примењују тактику да у првој линији држе Шиптаре мештане, који им служе као живи штит, док су у другој линији војници плаћеници добро обучени, добро опремљени, са богатим искуством, прецизни у извршавању ватрених задатака. И поред претрпљених губитака задржавају доминантне објекте.

И поред великих губитака, снаге 72. специјалне бригаде успеле су да овладају делом објекта Раша е кошарес и обезбеде јединицама 125. мтбр утврђивање на достигнутој линији и запречавање већег простора испред предњег краја. На објекат Маја глава нападале су снаге 63. падобранске бригаде, које су дубоко подишле објекту. Међутим, после рањавања

начелника Штаба мајора Ковачевића и једног болничара, 63. падобранска је обуставила напад и повукла се у дубину р. Дечана.

21. 4.

Снаге 72. специјалне бригаде су се извукле са достигнуте линије и обезбедили 125. мтбр поседане положаја и стварање услова за запречавање и утврђивање положаја.

Авијације непријатеља је у више наврата вршила је извиђање наших снага, а у 13,10 часова испољено је дејство авијације НАТО-а са три ракете на положај схад 122 мм и том приликом је оштећена једна хаубица и од јаче дотонације један војник је контузован.

23. 4.

Настављени су утврђивање положаја, оправка путева. Успоставља се спој на достигнутој линији са једин Подгоричког корпуса.

24. 4.

ШТС испољавају дејство стрељачким наоружањем на положаје 125. мтбр, при чему страдају три припадника ШТС. Процена је да се на објекту Раша е кошарес налази 70 припадника ШТС.

Непријатељ у више наврата отварао је ватру по рејону наших снага. Једна наша диверзантска група уочава да се у рејону карауле Кошаре изводи нека врста обуке ШТС. Уочена су 32 припадника тих снага.

25. 4.

ШТС из рејона Маја главе, у поподневним сатима, отварају митраљеску и МБ ватру на положаје снага 125. мтбр. Снаге 125. бригаде у рејону објекта Сипсај осмотрили су једну ха-

убицу калибра 122 мм и два теренска возила са 10 до 15 лица у наранџастим униформама. Реч је о хаубици албанске регуларне војске.

27. 4.

Осмотрена су два хеликоптера НАТО-а изнад превоја Морине, задржали се минут два у ваздуху и поново спустили, вероватно су накратко извиђали положаје ВЈ.

28 на 29. 4.

Авијација НАТО-а је у више наврата надлетала и ракетирала јединице бригаде и том приликом је погођено једно СО 90 мм и више лажних положаја.

29. 4.

На основу прикупљених података од извиђачких органа, дошло се до сазнања да су у рејонима Раша е кошарес Маја Глава и Глава груписане снаге ШТС од око 200 до 250 људи. Учени су МБ калибра 82 и 60 мм, бестрајни топови и два митраљеви 12,7 мм типа бровинг. ШТС са наведених објеката држе гробене висова, подржане су ватром из Албаније коју прецизно наводе осматрачи.

Ватра им је јако прецизна, што за последицу има 9 погинулих и 5 рањених припадника 125. мтбр.

ШТС су отварао ватру из МБ и снајпера са објекта Раша е кошарес и том приликом је рањен један официр, четири војника и један добровољац. Истог дана од дејства авијације НАТО-а лакше је рањен један војник припадник 125. мтбр.

**ВОЈНИ
ВETERАН**

Интерно гласило војних
ветерана

ИЗДАВАЧ

Удружење војних пензионера Србије,
Београд, Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА

Љубомир Драгањац

НАСЛОВНА
СТРАНА:

Милен
Чуљић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милен Чуљић

ПОСЕБАН БРОЈ ПРИПРЕМИЛИ И УРЕДИЛИ
Звонимир Пешић
Милен Чуљић

САРАЂИВАЛИ У ПРИПРЕМАЊУ
ТЕКСТОВА О ОДБРАНИ КОШАРА:
Генерал-мајор у пензији
Драган Живановић, пуковник
Душко Шљиванчанин и
потпуковник у пензији
Драгутин Димчевски

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Из личне архиве бораца са Кошара,
са интернета и Звонимир Пешић

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Посебан број посвећен је пројекту
који је подржало Министарство
одбране Републике Србије
„Хероји са Кошара“

Тираж 1. 200 примерака
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ISSN 1452-3809

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИССН
1452-3809

Лозанка
Радоичић,
мајка
погинулог
војника
Владимира
Радоичића

На крају пројекта „Хероји са Кошара“

ДА СЕ НИКАДА НЕ ЗАБОРАВИ

Када смо пре више од године, на маргинама важног скупа, разговарали са начелником Управе за традицију, стандард и ветеране Министарства одбране пуковником Слађаном Ристићем о томе да Удружење војних пензионера баштини традиције ослободилачких ратова Србије и да настоји да за историју остави трајне трагове у тој области, родила се идеја да би добро било када би се нешто више светла бацило на Битку на Кошарама. Пуковник Ристић је, аналитички, снагом официра са тананим осећајем за предвиђања следа догађаја, брзо створио визију онога што ће се догодити. А после неког времена објављен је конкурс Министарства одбране за пројекте од значаја за одбрану земље, чиме су разрешени бар делимични проблеми и створени основни услови за свестраније истраживање. Тако је настао пројекат „Хероји са Кошара“ који је високо вреднован.

Ево нас на крају пројекта, а резултати истраживања мукотрпног вишемесечног рада налазе се између корица овог посебног издања. Интерно (војни пензионери, припадници Министарства одбране и Војске Србије) и најшире јавно мњење сада могу да се изјасне у којој мери је испуњена друштвена мисија да се од заборава сачувају јунаштво, упорност, жилавост, одлучност и чврстина одбране, испољени током 1998. и 1999. године. Био је то својеврстан изазов за малену Редакцију „Војног ветерана“. Много тога је урађено, али још много тога би требало урадити, како би се заокружила целина која би се могла крунисати књигом.

Пројектом је афирмисано јунаштво испољено у рејону карауле Кошаре и шире – у одбрани наше границе према Албанији. Подаци и изјаве су добијени од старешина ВЈ, оних који су обављале најодговорније дужности током тог рата. Остварен је трајан, непристрасан и стручан запис о збивањима, људима и свему ономе што се везује за операцију „Стрела“, како су непријатељи називали упорне покушаје да копненим снагама уђу на Космет, пресеку наше снаге и обезбеде услове за продор у централни део Србије. Сада ће многи подаци бити доступни ширем истраживачком корпусу. Уједначена су нека виђења и сазнања о збивањима и о улогама

нижих јединица у одбрани тог дела државне границе. Многе чињенице су први пут обзнане јавности (на пример непријатељ је употребио и бојне отрове). Колико је познато ово је први пројекат ове врсте и овог обима настао после агресије на СРЈ, што је добро јер ће подстаћи и друге организације и истраживаче да се баве агресијом НАТО-а на Србију (СРЈ).

Нагласак је стављен на прикупљање аутентичних изјава учесника тих догађаја у изворном облику. У истраживању је сакупљен део података и о тактичким поступцима бранилаца државне границе у том сектору. Забележени су примери успешног командовања, јунаштва, доброг сналажења, благовременог реаговања, успешних мера заштите од дејства непријатеља, нарочито од авијације НАТО-а и снајпериста са друге стране граничне линије.

Морал бранилаца границе према Албанији заслужује посебну пажњу, па сабирање искустава из те области и те како много значи за изградњу борбеног морала Војске Србије у рату. Употреба наоружања и војне опреме у ратним условима, нарочито поступци којима је увећавана борбена моћ, односно заштита од дејства непријатеља значајна су сазнања којима се такође бави ово истраживање. Снабдевање животним потрештинама, водом, храном и муницијом, указивање прве помоћи и сампомоћи, свакако заслужују да се о томе сакупе искуство. Текстови који су у наставцима објављивани у гласилу УВПС „Војни ветеран“, садрже бројне поуке и поруке од значаја за вештине ратовања.

Публикација пред вама учиниће да се не забораве дела оних који су бранили и одбранили отаџбину.

Најважније у реализацији пројекта је чињеница да је Удружење војних пензионера организација на коју држава и систем одбране могу да рачунају када треба обавити какав важан задатак. Јер Удружење је неискрпан извор кадрова различитог профила који могу да дају значајан допринос даљем развоју система одбране, војне мисли и војне праксе. Треба само дефинисати задатке, обезбедити кадровске, материјалне и просторне ресурсе и препустити тимовима који би то радили, на начин да буду испуњени сви услови и да се максимално остваре циљеви. **З. П.**